

Univerzita Palackého v Olomouci

FILOZOFICKÁ FAKULTA

BAKALÁRSKA PRÁCA

Radoslav Križan

2011

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra sociológie a andragogiky

Bakalársky študijný program, študijný odbor Sociálna práca, Mojmírovce

Psychológia osobnosti sociálneho pracovníka

Psychology personality social worker

Bakalárska práca

Vedúci bakalárskej práce:

PhDr. Peter Arpáš

Autor:

Radoslav Križan

Nitra, 24 marec 2011

OBSAH

ÚVOD	5
1. VZNIK, VÝVOJ A DEJINY PSYCHOLÓGIE	8
1.1 Čo je to Psychológia.....	12
2. VZNIK A VÝVOJ DEJÍN PSYCHLÓGIE OSOBNOSTI	13
2.1 Čo je Osobnosť.....	16
2.2 Poznávanie osobnosti.....	17
2.3 Ako sa vyvíja osobnosť.....	18
2.4 Čo motivuje osobnosť.....	22
2.5 Štruktúra osobnosti Id, Ego, Super-ego.....	24
2.6 Typy osobnosti	25
2.7 Koho považujeme za normálnu osobnosť.....	27
2.8 Aké poruchy osobnosti poznáme.....	27
2.9 Jastvo.....	31
3. SOCIALNÝ PRACOVNÍK	32
4. ÚRAD PRÁCE SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY	35
5. VÝKUM	38
5.1 Zhrnutie výskumu.....	42
6. ZÁVER	52
7. ZOZNAM POUŽITÉJ LITERATÚRY	53
8. PRÍLOHY	54

ABSTRAKT

Radoslav Križan : Psychológia osobnosti sociálneho pracovníka (Bakalárska práca)
Radoslav Križan - Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta: Katedra sociológie a andragogiky- školiteľ PhDr. Peter Arpáš. Stupeň odbornej kvalifikácie :
Bakalár

Bakalárska práca podáva reálny obraz o práci sociálneho pracovníka o tom čo je osobnosť, čo je psychológia, čo tvorí osobnosť, ako sa vyvíja osobnosť, aké typy osobnosti poznáme, čo motivuje osobnosť, koho považujeme za normálnu osobnosť, kto je sociálny pracovník, aká je jeho úloha, aké pracovné činnosti vykonáva, v akom prostredí pracuje. Z čoho sa skladá profesionálna identita sociálneho pracovníka, aká má byť osobnosť sociálneho pracovníka, čím sa v teoretickej rovine sociálny pracovník zaoberá a to konkrétne v meste Nitra na Úrade Práce a Sociálnych Vecí v Nitre sídliacom na adrese Štefánikova trieda č. 88. Bakalárska práca je delená do piatich kapitol. Zvlášť dôležitou kapitolou je samostatný výskum, tvorený osobnostným testom a dotazníkom. Test poukáže na vnútorné činitele testovaného a dotazník na vonkajšie pozorovaním a rozhovorom postrehnutelné činitele, vnímané ako sociálnym pracovníkom tak aj klientom pracovníka. Priamo formované otázky na klienta a to smerom na pocity, skúsenosti, postoje, hodnotenie vyvolané návštevou sociálneho pracovníka. Skúmanie pohľadu sociálneho pracovníka na samého seba, vlastné správanie, postoje, hodnoty, skúsenosti, zručnosti. V Závere bakalárskej práci som spracovával výskum aj analýzu a vyhodnotením skúmaného sociálneho pracovníka v organizácii.

Kľúčové slová: Sociálny pracovník. Psychológia. Osobnosti. Klient. Úrad práce a sociálnych vecí v Nitre. Dotazník. Osobnostný test.

ABSTRAKT v Angličtine - English abstract

Radoslav Križan: Personality psychology social worker (bachelor thesis) Radoslav Krizan - Palacky University in Olomouc. Faculty: Department of Sociology and Adult-supervisor Dr. Peter Arpáš. Qualification level: Bachelor

The thesis is given a realistic picture of the work of social workers about what is personality, which is psychology, what is personality, how personality develops, what tips celebrities know what motivates the character, whom we consider as a normal personality, who is a social worker, what its role is, what work activities carried out, in what environment works, of what constitutes a professional social identity. worker, what should be a social worker personality, which in theory deals with the social worker etc. And in the city of Nitra in particular Office of labour and social affairs based in the Caspian visit Class Nr. 88. Slovak Republic. The thesis is divided into four main chapters. Particularly important chapter is a separate research, consists of personality tests and questionnaires. Test points on the internal factors of the test and a questionnaire on external observation and interview observable factors, perceived social worker as a worker and client. Formed directly on the client's questions and feelings toward, experiences, attitudes, assessment of induced visiting social worker. Exploring the perspective of a social worker for yourself, your own behavior, attitudes, values, experience, skills. End of the final summary of research, analysis and evaluation of social examination. worker in an organization.

Keywords: Social worker. Psychology. Personality. Client. Office of Labor and Social Affairs. Questionnaire. Personality test.

ÚVOD

Pre moju bakalársku prácu som si vybral tému: Psychológia osobnosti sociálneho pracovníka. Dôvodom výberu danej témy je môj blízky vzťah k psychológii ako vednej disciplíne tvoriacej pevnú súčasť sociálnej práce, kde sociálna práca vychádza z veľkej časti s psychológiou osobnosti. Väčšina sociálnych pracovníkov vo svojej práci využíva poznatky získane štúdiom sociálnej práce a psychológie. Ja očakávam že po skončení štúdia sociálnej práce a psychológie, sa stane psychológia mojou pravou rukou ktorú budem vedieť dokonale ovládať a ktorá my bude nápomocná vo všetkých situáciách ktoré sa udejú v mojom pracovnom, ako aj súkromnom živote. Dôležitú vec ktorú chcem podotknúť je, že vďaka štúdiu psychológie osobnosti spoznám čo je psychológia a čo je osobnosť, ako vznikla psychológia osobnosti, čo tvorí osobnosť, aké typy osobnosti poznáme, ako sa vyvíja osobnosť, čo motivuje osobnosť, aké ma pocity, koho považujeme za normálnu osobnosť a ďalšie špecifické vlastnosti psychológie osobnosti tvoriacej celok osobnosti sociálneho pracovníka.

Mojim cieľom bakalárskej práce je bližšie špecifikovať osobnosť sociálneho pracovníka poukázať na ľudské správanie sa, činitele vonkajšie a vnútorné plusové a mínusové ktoré ovládajú jednotlivca. Lebo tak ako má človek plusové pozitívne vlastnosti, má aj mínusové negatívne vlastnosti. Výskumom poukážem, utvorím obraz osobnosti človeka sociálneho pracovníka. Takého aký v skutočnosti je odhalím podstatu jeho konania a správania sa vo vybranej organizácii kde sa chcem zamerať na organizáciu s väčším počtom sociálnych pracovníkov. Nie malé organizácie ako sú napríklad DSS, neziskové organizácie, detské domovy kde pracuje malá skupina sociálnych pracovníkov, ale veľké organizácie ako sú úrady práce, úrady sociálnych vecí a Rodiny, Sociálna poisťovňa kde je väčší počet zamestnancov a väčšia štruktúra osobnosti, ako vekovej a vzdelanostnej kategórie. Samozrejme chcem poukázať aj na štruktúru organizácie jej rozdelenie oddelení, funkcií a hierarchicke usporiadanie. K tomuto skúmaniu som si preto vybral, Úrad Práce a Sociálnych Vecí v Nitre.

Vo výskumnej časti v mojej bakalárskej práci sa budem venovať profesii sociálneho pracovníka, aká je jeho úloha v organizácii, profesionálna identita, aká má byť

osobnosť sociálneho pracovníka, čím sa v teoretickej rovine sociálny pracovník zaoberá v akom prostredí pracuje a aké pracovné činnosti vykonáva.

V Praktickej časti výskumu poukážem na už spomenuté skutočnosti formou dotazníka kde budú určené témy na ktoré budú sociálni pracovníci odpovedať formou osobnostného testu ako aj dotazníka určeného klientom sociálneho pracovníka. Kde budú klienti odpovedať na otázky zakrúžkovaním odpovede ÁNO alebo NIE, na témy napr. ako sú spokojní s prácou sociálneho pracovníka, či je sociálny pracovník spravodlivý, zodpovedný, morálne bezúhonný, dôveryhodný, zdvorilý, rešpektujúci súkromie klienta, či sociálny pracovník pomáha klientovi a či má záujem o ľudí, o ich individuálne osudy a problémy.

Pre získanie informácií o skúmanom objekte použijem dva dotazníky a jeden osobnostný test. Jeden dotazník a test osobnosti budem distribuovať sociálnym pracovníkom a jeden dotazník klientom. Vďaka pomoci sociálnych pracovníkom ktorí oslovia klienta, požiadajú o vyplnenie dotazníka určeného klientovi. Získam informácie dôležité pre môj výskum. Dotazník pre klientov bude jasný, zrozumiteľný, krátky, stručný a anonymný. Kde anonymitu klienta zabezpečím tým, že od klienta nebude požadované vyplnenie mena a ani odovzdanie vyplneného dotazníka nebude priamo u sociálneho pracovníka ale formou zberného miesta, dostatočného viditeľného v priestoroch organizácie a to pri východe s úradu. Takouto formou anonymity bude fungovať aj zber údajov od sociálnych pracovníkov, kde zberné miesto je rovnaké ako u klienta. Samozrejme, že nesmieme zabudnúť podotknúť to, že dotazník pre klienta je farebne rozdielny ako dotazník a test pre sociálneho pracovníka z dôvodu jedného a toho istého zberného miesta slúžiaceho pre sociálnych pracovníkov ako aj pre klientov.

Výsledkom skúmania ako dúfam bude celkové zhrnutie osobnosti do jednotného celku z jeho vonkajšími a vnútornými prejavmi, bližšie rozdelenie typov osobnosti ktoré prevládajú v danej organizácii, aké rysy osobnosti ich charakterizujú, kým sa cítia byť ako pôsobia navonok, na svojich klientov a svojich kolegov, akými osobnosťami by chceli byť, druhová rozmanitosť aké vnútorne činitele, a vonkajšie činitele na nich pôsobia.

Touto cestou by som sa rad poďakoval vedúcemu bakalárskej práce PhDr. Petrovi Arpašovi za odborné vedenie, cenné rady, pripomienky a podnety, ktoré výraznou mierou prispeli ku skvalitneniu obsahu mojej bakalárskej práci. Ďakujem aj pracovníkom Úradu práce a sociálnych vecí a Rodiny v Nitre a to zvlášťne poďakovanie patrí najme Ing. Róbertovi Reisoovi riaditeľovi Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Nitre a ďalej Ing. Márii Bačinskej, Rudolfovi Bažaličkovi, Ing. Jozefovi Demelovi, Ing. Petrovi Barboriakovi, Ing. Antonovi Košťálovi, Ing. Márii Mikovej, Mgr. Jane Gombikovej, Mgr. Jane Kaláziovej, Mgr. Andrei Pavlovičovej za spoluprácu, porozumenie, trpezlivosť pri získavaní informácií o ich aktivitách a na záver rodine a priateľom za ich podporu.

1. VZNIK, VÝVOJ A DEJINY PSYCHOLÓGIE

H. Ebbinghaus r. 1908 poznamenal, že psychológia má dlhú minulosť, ale krátku históriu. Kým sa ľudia začali zaoberať tým, aký je rozdiel medzi živým a mŕtvym telom, čo je to spánok, sen, preludy, halucinácie, šialenstvo, statočnosť, strach, ľahostajnosť, predchádzalo tomu dlhé obdobie vývoja psychiky. Niekde na začiatku pleistocentu, zhruba 10 miliónov rokov pred našim letopočtom sa rozdelili cicavce do vetvy hlodavcov a druhej, ktorej sme nasledovníci. Prešli státisíce generácií a doby klimatických katastrof, zostali len ty, u ktorých sa na prvé miesto dostala schopnosť učiť sa. Zručnosti ako sú, lov, rybárčenie a staranie sa o oheň, umožnili prispôbenie sa zmenám podnebia.¹

Ústup lesov a vznik saván priniesol zvukové dorozumievanie, vzpriamenosť potom možnosť nosenie nákladu. Jednoduché sekáče a kamene vetrolamy sa zachovali ako pozostatky prvých ľudských obydľí. Dochádzalo k deleniu sociálnych rolí, matka a deti zostávali, muži odchádzali na lov, vznikla deľba práce, predvídanie, plánovanie.²

Na rozdiel od zvierat, ktoré majú strach len z toho, čo sa deje, čo ho priamo ohrozuje, prví ľudia začínajú mať strach aj z toho, čo by sa stať mohlo. Animizmus, viera v príšery, vlkolakov a démonov, ktorý ovládajú lesy, jaskyne, rieky, spôsobujú ochorenia, choromyseľnosť aj smrť sú výsledkom boja zo zväčšujúcou sa predstavivosťou. Rituálne obete sa stali cestou, ako zlé sily získať na svoju stranu, podplatiť ich, vzniká prvá korupcia. Ale nadprirodzené sily na oplátku vnášajú poriadok do chaosu, určujú pravidlá pre správanie sa ľudí.³

Pokiaľ človek neusporiadal chaos, nevznikla predstava nadprirodzených síl, nemohol rozvinúť základné myšlienkové operácie.

¹ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 473

² HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 473

³ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 474

Taktiež oheň ovplyvnil významne psychiku človeka, jeho udržiavanie znamená ďalšie oddialenie podnetu a reakcie, „futurológického“ myslenia, a skupina sediaca okolo ohňa sa stáva ochranou proti nepriateľskému okoliu.⁴ Pestovanie plodín a zvierat znamená už veľké množstvo znalostí a zručností prepojených spätnou väzbou, a to stále oddialenejšou, zo stále väčšou medzerou medzi podnetom a reakciou, teda ďalším rozvojom plánovitosti, systematickosti a predvídavosti. Je tu i veľký priestor pre chyby, teda pre učenie a taktiež čas ktorý sa nestráca sťahovaním. Nástroje zostávajú na mieste, zvyšuje sa remeselná zručnosť, zväčšuje sa osobné vlastníctvo, upevňujú sa pravidlá súžitia, prehlbuje sa morálny kódex.⁵

Myšlienka nesmrteľnosti duše sa šíry svätom, prvé náboženstvo v sebe spojuje, piesne tance mýty, rituáli a modlitby, vznikajú kulty plodnosti, začínajú prvé pokúsi o vysvetlenie ľudského života a jeho zmyslu. A pozoruhodne sa väčšina z toho objavuje rovnomerne v Stredozemí, Indii a Číne.⁶

Gréci vytvárajú nesmrteľných bohov s ľudskými vlastnosťami, v Indii sa rodí viera v znovuzrodenie. Vzniká kresťanstvo ako nové radikálne náboženstvo, veriace v posmrtný život. Začína záujem ľudí o psychiku, ako sa vyrovnáť z vlastnou úzkosťou, stavom, ktorým človek platí za daň schopnosti rozumových operácií, za myslenie.

Rozklad psychiky ako prvky začal nielen Demokritos, ale aj starý lekári (Hipokrates, Galén), ktorý chovanie človeka chápali ako výsledok fyziologických procesov. Platón prehlásil telo za dočasné vedenie duše, oddelil ideu od hmoty, stanovil ju za nadradenú a prvotnú a usúdil, že materiálne objekty nášho každodenného života majú svoje abstraktné formy. Aristoteles bol presvedčený, že všetko vedomie prichádza vďaka zmyslom, že vnemy môžu byť skúmané, že môžu byť odhalené zákonitosti, ktoré myslenie riadia. Zdôrazňoval dualizmus duše a tela, dušu prisudzoval rastlinám, zvieratám aj ľuďom. Rozlišoval päť zmyslov, zaoberal sa vnímaním, pamäťou, spánkom, vnímaním snu dĺžkou života a priebehom starnutia, uznával existenciu vekových a individuálnych zvláštností psychiky.⁷

⁴ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 474

⁵ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 474

HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 474

⁶ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 475

⁷ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 475

Platonove názory môžeme dnes nájsť v tvarovo, celej psychológii a v psychológii kongnitívnej. Aristotelov empirizmus je zjavný v anglickom senziuvalizme a pragmatizme aj v začiatkoch raného behaviorizmu.⁸

Objavil sa termín psychológia, ktorý označoval vedu o duši, r. 1517 u Marka Marula, do filozofie ho uviedol (1521) a behom 16 storočia ďalej rozšíril Filip Melanchton, neskoršie (1590) Goclenius uverejnil prácu s názvom Psychológia.⁹

Vznik psychológie ako samostatnej vedy je viaceraj autormi datovaný rokom 1860, kedy vyšli základy Psychofiziky G.T.Fechnera. Vznik psychologického Experimentu a pozorovania priniesol rozvoj teórie i utriedenie a doterajších poznatkov. Zrodu psychológie však predchádzali autori ako bol Ch. Wolff, ktorý psychológiu považoval za súčasť pnevmatológie (1732), čo bolo označenie pre filozofickú analýzu vysvetľovanie duševného javu. V podobnom význame psychológiu vykladal D. Hartley (1748). V prelome 18. až 19. storočia priniesol určitú krízu psychologického myslenia vďaka I. Kantovi a A. Comteovi, ktorý ostro kritizovali introspekciu ako nevedeckú metódu.¹⁰

Začiatky psychológie ako samostatnej disciplíny sa objavili v 19.storočí na lekárskech a filozofických Fakultách. Vďaka medicíne došlo k jeho spojeniu s biológiou a z filozofie prebrala problémy ktoré treba riešiť.¹¹

E.H.Weber ako prvý stanovuje exaktné merateľné rozdielové podnety prah a stáva sa v roku 1847 prvého experimentálne odvodeného psychologického Zákona. Weberov-Fechnerov zákon, neskoršie revidovaný, dokázal možnosť aplikovať logaritmickú krivku na fenomén duše, Života. Psychologický pokus, ktorý vznikol v fyziologickom

⁸ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 475

⁹ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 475

¹⁰ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 476

¹¹ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 476

laboratóriu, tak založil experimentálnu psychológiu, skúmania psychických funkcií metódami prírodných vied.¹²

H.Ebbinghaus, autor krivky zabúdania, ktorý prispel k oddeleniu psychológie od filozofie, keď r. 1885 preukázal, že vyššie duševné funkcie, ako je pamäť a učenie, môžu byť skúmané experimentálne.¹³

Koncom 19. storočia sa posúva vývoj psychologického myslenia, vymedzenie predmetu psychológie a uplatnenie nových metód. Ako reakcia na asocializmus sa zrazu na európskom kontinente objavila psychológia celostná (F.Krueger, W.Kohler, K.Koffka, M.Wertheimer, K.Lewin)¹⁴

Sigmund Freud východiskom jeho učenia je existencia nevedomia, ktoré je čiastočne silou vytesňované z vedomia, takzvané dynamické nevedomie. Jeho pohľad na osobnosť môžeme prirovnať k ľadovcu. Vrchol, ktorý vyčnieva nad hladinu, nazíva vedomie, je to časť osobnosti, ktorú si jedinec plne uvedomuje. Pod ňou je podľa Freuda vrstva predvedomia, obsahuje myšlienky, rozhodnutia, zážitky a konflikty, ktoré si človek uvedomuje ale rýchlo na ne zabúda. Avšak môže si ich kedykoľvek vybaviť. Veľká spodná časť ponorená do vody predstavuje nevedomie. Je to bludisko predstav, skreslených odrazov skutočnosti a želaní, ktoré sú mimo uvedomovania jedinca.

Ľudský aj zvierací je podobný celok a ani osobnosť nie je len obyčajná súčasť rysov, ale organizovaná štruktúra, v nej jednotlivé časti sú na seba viazané. Ťažko je možné vyvrátiť tvrdenie, že organizmus jedná vždy ako celok. Ich poznatky o učení vzhľadom, riešení problému a mysleniu obec dodnes patria k základom kognitívnej psychológie. V USA vzniká behaviorizmus (J.B.Watson) a neskôr haviorizmus (E.R.Guthrie, D.O.Hebb, J.G.Holland, C.L.Hull, E.C.Tolman, B.F.Skinner). Obidva

¹² HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 476

¹³ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 476

¹⁴ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 477

smery sa predovšetkým orientujú na učenie, prácu so zvieratami a laboratórne experimenty.¹⁵

Humanistická psychológia vzniká v 50. rokoch 20.storočia u jej zrodu stoja A.Maslow, Ch.Buhlerová, E.Berne, T.Harris, J.F.T.Bugental a veľa ďalších. Humanistická psychológia nieje vcelku jednotná ani v teórii, ani riešení praxe, skladá sa z niekoľko myšlienkových prúdov a je zameraná najviac na terapiu, poradenstvo či výchovné, vracia psychológiu z laboratória a klinických pracovísk do bežného života, zaujíma sa o každodennosť normálnych ľudí a riešenie ich problémov.¹⁶

1.1 ČO JE TO PSYCHOLÓGIA

Vo svete nie je zatiaľ ustálená, jedna psychológia, sú rôzne smery, ktoré rôzne určujú predmet aj metódy skúmania; rozpaky okolo určenia vlastného predmetu vyplývajú aj z komplexnosti predmetu psychológie a z náročnosti jeho zmočňovania sa - v poslednej dobe u nás prevláda poňatie, že psychológia študuje psychickú reguláciu správania (regulačné pôsobenie psychických funkcií na správanie, t.j. skúma správanie riadené prežívaním), resp. že psychológia je sústava vedeckých disciplín, ktoré sa zaoberajú prežívaním a správaním živých bytostí.¹⁷

Význam psychológie ako vedy :

- veda má tri základné úlohy: - poznávať, - predvídať, - pretvárať

poznávať – znamená klásť dôraz na popis psychických javov (prežívania a správania), a popis, čiže charakterizáciu osobnosti po psychickej stránke

predvídať – môcť predvídať si vyžaduje poznať všeobecné zákonitosti správania a prežívania a nimi vysvetliť (interpretovať) prežívanie a správanie – mať systém tvrdení o súvislostiach medzi prežívaním a správaním na strane jednej a jeho determinantmi na strane druhej (determinantou je čokoľvek, čo je za správaním a prežívaním a čo

¹⁵ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 477

¹⁶ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 477

¹⁷ <http://www.zones.sk/studentske-prace/psychologia/4455-zaklady-psychologie/> (2011-02-04) 23:53

správanie a prežívanie vyvoláva, spôsobuje, podmieňuje; - determinanty sú nielen vnútorné: charakteristiky osobnosti, ale aj vonkajšie: nielen všetky druhy činiteľov vývoja a formovania osobnosti, ale aj situačné a aktuálne pôsobiace činitele)

pretvárať, formovať a ovplyvniť- je vlastne pôsobenie na ľudí a usporiadanie podmienok v ktorých žijú a pracujú, študujú, - pozitívne ovplyvňovať rast ich osobnosti (psychologické poradenstvo, psychoterapia, psychohygiena)

pozn. – princíp kauzality či determinizmu je predpokladom vedeckého skúmania javov; kauzálna analýza = príčinnosť, objavenie vzťahu príčina následok a významová analýza = účelnosť, aký je účel, význam, cieľ: obvykle je chápaný ako udržiavanie a reštaurácia psychickej rovnováhy alebo adaptácia

- v psychológii sú zákony väčšinou pravdepodobnostné (stochatické a štatistické)

- v každodennom živote je ťažko uhádnuť, čo sa deje v hlave druhého – nik nedisponuje zážitkami iného, len vlastnými, - k pochopeniu druhých potrebujeme domnienky alebo vysvetlenia, preto si každý človek vytvára svoje súkromné teórie osobnosti, čo je však z vedeckého hľadiska neprijateľné – sú špekulatívne, poznačené veľkou mierou subjektivity

- čím rozsiahlejšie a súvislejšie poznatky získame, tým reflektovanejšie (myslenie na inej „úrovni“, na základe štúdia pôvodných myšlienok o predmete, napr. psychickom jave) môžeme pristupovať k rôznym psychologickým východiskám (vedecké je objektívne, v zmysle dokázaných súvislostí – zákonitostí, t.j. poznatok je len vtedy istý, ak je jednoznačne dokázaný)¹⁸

2. VZNIK A VÝVOJ DEJÍN PSYCHÓGIE OSOBNOSTI

Pojem osobnosť sa v psychológii vyvíjal v rôznych protikladných vzájomne odlišných pojatí určených školou alebo teoretickými východiskami. Ktoré autor zastáva. Uvedieme niektoré z týchto pojatí, ktoré dnes už nemožno chápať vo vylučovacom zmysle, ale skôr ako rôzne pohľady.

¹⁸ <http://www.zones.sk/studentске-prace/psychologia/4455-zaklady-psychologie/> (2011-02-03) 12:34

G.W.Allporta z r. 1937 osobnosť považuje dynamickú organizáciu psychofyzických systémov v jedincovi, ktoré určujú jeho adaptáciu na prostredie a jeho charakteristické spôsoby správania sa a prežívania. H.J.Eysenck považuje za pomerne stálu jednotu charakterov, temperamentu, intelektu a tela, čo umožňuje jeho jedinečnú adaptáciu na prostredie. H.Piéron vidí osobnosť v jeho jednotnej inteligencii, charakteru, temperamentu a konštitúcií.¹⁹

Vhodná by bola teraz iste nejaká definícia osobnosti, ktorá by presne vymedzila pojem osobnosť, ale už G.W. Allport (1937) uviedol skoro päťdesiat definícií a sám podal vlastnú. Od tej doby týchto definícií pribudlo. Klasická definícia osobnosti podľa G.W. Allport znie takto : „ Osobnosť je dynamické usporiadanie tých psychických systémov v indivíduu, ktoré určujú jeho jedinečné prispôsobenie sa okoliu.“

Znakom osobnosti je jeho jedinečnosť, výlučnosť, odlišnosť od všetkých iných osobností. Rovnako ako neexistujú dvaja jedinci s totožnými kapilárnymi líniami na prstoch, je tomu tak aj u osobnosti .²⁰

Vlastnosti získané v priebehu života sa môžu prenášať ako pred dispozície na potomka - osobnosť človeka vzniká učením.²¹

Podľa niektorých teoretikov sa človek stáva osobnosťou už vo veku 3 rokov, kedy u neho vzniká vedomie ja (na rozdiel od nie-ja) a vôľa (ja chcem). Prudký rozvoj osobnosti sa vo skutočnosti odohráva predovšetkým v detstve a každá chyba vo výchove, ktorá tu vznikne, sa bude tým horšie napravovať.²²

Osobnosti sú obvykle delené na charakter, schopnosti, temperament a záujmy.

- a) charakterové vlastnosti vyjadrujú vzťah k iným ľuďom, veciam, práci a k sebe samému.
- b) Schopnosti určujú úroveň , na akej človek dokáže určitú činnosť vykonávať.

¹⁹ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 379

²⁰ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 380

²¹ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 380

²² HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 380

- c) Temperament ovplyvňuje dynamiku , predovšetkým v citovej oblasti.
- d) Zaujmi vyjadrujú oblasť činnosti, ktoré človeka priťahujú.

Každý prejav osobnosti má predovšetkým tri zložky:

1. schopnosti, skúsenosti či zručnosti- t.j. ako dobrý je výkon,
2. dynamickú -zahrňuje motiváciu , zaujmi a charakter (prečo robí to čo robí)
3. temperament- akým spôsobom činnosť vykonáva , ako ich prežíva.

Schopnosti je možné deliť na

- a) zmyslové
- b) kognitívne
- c) senzomotorické

R.B.Cattell (1957) dospel faktúrovou analýzou k štyrom polárnym vlastnostiam osobnosti, ktoré sú :

- a) extravergia – introverzia
- b) integrácia – úzkosť
- c) rozumovosť – citovosť
- d) vzdornosť – ľahostajnosť
- e) mimo stojaca miera inteligencie

Interacionizmus: osobnosť vzniká z interakcie medzi určitými kvalitami, vlastnosťami a predispozícií a medzi spôsobom, akým okolie ovplyvňuje prejavy a rozvoj týchto vlastností a tendencií.²³

K osobnosti sa viažu taktiež jej poruchy. Psychiatri považujú poruchu emócií a chovania za lekársky problém a človeka z vážnymi poruchami emócií a chovania za duševne chorého. Toto spracovanie je natoľko široké, že okrem neurotických syndrémov a ťažkých psychóz sem prípadne môžu patriť i akékoľvek neprispôsobivosti vo vzťahu k sociálnemu prostrediu či odchýlky v motivácii .²⁴

²³ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 382

²⁴ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 382

Mimoriadny význam pre utváranie osobnosti majú medzi osobné vzťahy v nukleárnej rodine. Medzi dieťaťom a matkou, otcom, súrodencami, prípadne prarodičmi, tiež z hľadiska rodinnej konštelácie, pretože v tomto prvotnom sociálnom prostredí sa dieťa učí prvým a najtrvalejším postojom, názorom a chovaniu.²⁵

Psychológovia rozdielnych škôl a smerov sa zhodujú v jednom. Život každého z ľudí sa skladá z nepretržitej rady problémov, rozporov, prekážok, bez nich ľudský život neexistujú ide len o to, naučiť sa ich úspešne zvládať. K tomu je treba dvoch vlastností :

- a) nebáť sa konfliktov, neutekať pred nimi, nenechávať ich neriešené
- b) vedieť čakať na odmenu, potešenie, radosť – minúty, hodiny, dni, týždne, na koniec leta

Hromadiť konflikty a chcieť všetko okamžite vedie k neustálím frustráciám, a k životnej nenaplnenosti, k nespokojnosti zo samým sebou a svetom.

2.1 ČO JE OSOBNOSŤ

V tejto práci vychádzame z predpokladu , že podstata človeka je duchovná, ale človek má vedľa podstaty aj prirodzenosť, a tá je biologická a spoločenská, lebo človek sa rodí ako organizmus a spoločenskou bytosťou sa stáva v procese socializácie. Ľudská podstata je nadosobná, spoločná všetkým ľuďom. Pojem osobnosť vzťahujeme vždy len na jedinca, a nikdy nie na skupinu ľudí, ale pojem podstata vzťahujeme na človeka ako na druhovú bytosť, ako na predstaviteľa svojho druhu. V človeku ako v indivíduu musíme rozlišovať organizmus a osobnosť ako dva komponenty, ktoré vytvárajú jeden systémový celok. V súlade s tým organizmus a osobnosť sú predovšetkým vyjadrením kvalitatívnej určitosti človeka vo vzťahu k rôznym systémom.²⁶

²⁵ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s. 382

²⁶ SMEKAL, Vladimír. pozvanie do psychológie osobnosti. 2 vydanie. Brno: Barrister& principál, 2004, ISBN 80-86598-65-9 s.32.

V psychológii termín osobnosť stále častejšie označuje jednotu psychických procesov, stavu a vlastností, súhrn vnútorných determinantov prežívania a chovania. Presuňme sa teda „zvonku do vnútra“. Od tohto prístupu sa odkláňajú takzvaný atribucionisti a stúpenci metaindividualizmu teórie osobnosti, pre nich je osobnosťou to, čo človeku pripisujeme, za čo ho považujeme.²⁷

2.2 POZNÁVANIE OSOBNOSTI

Všeobecné oboznámenie s duševnými vlastnosťami, ktoré utvárajú ľudskú osobnosť, je nevyhnutným predpokladom na čo najúplnejšie poznanie konkrétnej osobnosti. Charakterizovať konkrétnu osobnosť značí vlastne určiť jej typické vlastnosti a vystihnúť vzťahy medzi nimi. Dôkladné poznanie konkrétnej osobnosti potom umožňuje pri rozličných rozhovoroch voliť vhodné spôsoby a formy pôsobenia na ňu. V bežnom spoločenskom styku sa musí naše poznanie osobnosti druhého človeka zväčša opierať o viac či menej náhodné pozorovanie jeho vonkajších prejavov, podľa ktorých si môžeme utvoriť názor na jeho duševné vlastnosti. Budeme si pritom všímať predovšetkým slovný prejav partnera, jeho spôsob vyjadrovania, jasnosť formulácie myšlienok, logickosť ich usporiadania, spád reči, mimiku a gestikuláciu. Budeme pozorovať jeho správanie a vystupovanie. Pri dlhšom styku môžeme poznávať a hodnotiť jeho postoje k okoliu, jeho pracovné vlastnosti, názory a ideály, niektoré schopnosti, vedomosti, mieru sebaovládania, rozhodnosť pri konaní, temperament. Pozorovanie môžeme niekedy kombinovať s poznaním a rozborom niektorých výsledkov partnerovej práce ak k nim budeme mať prístup. Môžu to byť rozmanité písomnosti (správy, návrhy, rozbory) ale aj projekty, rozličné konštrukčné riešenia, modely, náčrt, obrazy. Dôkladnejším preštudovaním takýchto výsledkov práce môžeme spoznať aj mnohé vlastnosti poznávanej osobnosti, ako napríklad starostlivosť, presnosť, dôkladnosť, samostatnosť, nápaditosť, predstavivosť, zodpovednosť, ovládanie súvislostí a ďalšie. Je pochopiteľné, že vedecká psychológia sa nemôže uspokojiť iba s týmito metódami. Vedecké psychologické pozorovanie musí byť

²⁷ SMEKAL, Vladimír. pozvanie do psychológie osobnosti. 2 vydanie. Brno: Barrister& principál, 2004, ISBN 80-86598-65-9 s.35.

plánovité, sústavné, vykonávané podľa vopred vypracovanej metodiky (čo budeme pozorovať, ako budeme pozorovať, ktoré prístroje použijeme, ako vypracujeme záznam). Rovnako pri rozbere výsledkov práce sa musí postupovať podľa presných vedeckých metód (napr. štatistických). Okrem toho vedecká psychológia používa na poznanie osobnosti metódu experimentu v laboratórnych alebo prirodzených podmienkach, sociometrickú metódu (používa sa pri zisťovaní vzájomných vzťahov v kolektíve), metódu usmerňovaného rozhovoru, dotazníkovú, testovú metódu a metódu sebaopozorovania.²⁸

2.3 AKO SA VYVÝJA OSOBNOSŤ

Rôzni autori delia ľudský život na rozličné etapy. My budeme postupovať podľa teórie Erika Eriksona. Tento autor určil – s použitím myšlienok S. Freuda – v ľudskom živote osem etáp tak, že v každej z nich človek plní jednu základnú úlohu, určené jeho doterajším telesným, rozumovým a citovým vývojom a taktiež spoločnosťou, ktorá od nás v každom veku niečo očakáva a zároveň nám niečo umožňuje. Všimneme si aj dobu pred narodením.²⁹

Psychický vývoj plodu

Plod do dvoch mesiacov sa volá zárodok je skoro aktívny. Ako náhle niektorý orgán vznikne začne fungovať. Deväť týždňový plod má už vyvinutý sací reflex. Starší plod reaguje už na zvuky z vonka. Dieťa v delohe teda rozhodne nie je nejakým pasívnym kúskom matkinej delohy. Skúškou toho ako prebehol hlavne telesný vývoj je pôrod. Je to najťažší najdramatickejší krok v ľudskom živote samozrejme aj najnebezpečnejší.

Kojenecký vek – prvý rok života

Začína senzorický- motorický vývoj je ľahké ho pozorovať. Je to vývoj dieťaťa smerom k prvému sa postaveniu na nohy , posadeniu sa , otočeniu hlavičky. Senzorický vývoj ide ruka v ruku s motorickým vývojom dieťa sa učí rozoznávať predmety, zvuky

²⁸ http://www.gjar-po.sk/studenti/informatika/02_03/krisova/poz_os.htm (2011-1-19) 14:32

²⁹ ŘÍČAN, Pavel . psychologie.1 vydanie. Praha: Portál 2005, ISBN 80-7178-923-2, s. 266

a pachy. Neskoršie sa naučí rozoznávať to že aj ono samo je objektom medzi objektmi. Sociálny vývoj - kojenec začína naväzovať vzťahy keď druhým ľuďom, začína reagovať na hlas svojej matky. Svojim úsmevom sa už dožaduje nehy zo strany matky a ostatných ľudí. Začína vývoj reči najskôr je to vydávanie zvukov ako je žvachtlanie, dieťa začína rozumieť jednoduchým pokynom. Koncom prvého roku života dieťa väčšinou už dokáže povedať prvé slovo a dokáže si uvedomiť čo povedalo. Vývojová úloha etapy – základná dôvera. Keď dieťa vyrastá v prostredí plnom lásky a nehy, pochopí celou svojou bytosťou, že tu je doma, že toto je svet a tu sa mi páči. Tato základná dôvera sa stane najhlbšou vrstvou osobnosti, zároveň sa objaví základná nádej je to nádej o ktorej hovoríme, že umiera posledná.

Batoľový vek – od 1 do 3 rokov

Motorika a inteligencia – u dieťaťa sa začína rozvíjať pochyb, zároveň mu to začína pôsobiť veľkú radosť. Vývoj reči sa prudko rozbehne, dieťa už koncom druhého roku dokáže skloňovať, časovať a dokáže zostavovať vety. Vlastne ja sa už stáva dôležitým predmetom dokáže sa už pochváliť, vie rozoznať už svoj obraz v zrkadle, začína byť sklamané vlastným neúspechom.

Socializácia v batoľatom veku – dieťa sa už začína hrať z ostatnými deťmi, dokáže sa hrať aj samé ale aj vedľa detí. Zvýšenou pohyblivosťou dieťa dokáže zničiť a poškodiť predmety, dokáže ublížiť nielen sebe ale už aj druhým deťom. Začína sa objavovať vzdor.

Vývojová úloha – sloboda v poriadku dieťa sa učí poznávať čo je správne a čo nie, začína chápať ako to tu funguje podľa čoho sa riadi svet a aj jeho rodičia. V tomto veku ľahko nachádza záľubu v učení.

Predškolský vek – je to obdobie od 3 rokov až po nástup do školy

Vývoj inteligencie s tvorivosťou. Schopnosť zachádzať už zo symbolmi je v predškolskom veku už značne zdokonalená. Dieťa už samostatne kreslí, v hre prejavuje bohatú fantáziu, naučí sa aktívne používať tisíc slov a rovnakému počtu už

rozumie. Socializácia – pred školáci sa už začínajú komplikovane hrať, osvojujú si rozličné role. Dost' veľké miesto v ich živote zaberá agresivita ktorú je buď jeho vlastná, alebo agresivita ktorú vidia okolo seba. Vývojová sloboda – iniciatíva regulovaná svedomím. Predškolské dieťa sa stáva dobyvačným učí sa ísť priamo na vec začína byť energické. Vo svojich fantáziách a hrách sa stáva spojovníkom, policajtom alebo závodníkom. U dievčat sa táto energia dobyvačnosti premieta v slabšej miere a nieje taká priamočiara. Začína sa u dieťaťa objavovať svedomie.

Mladší školský vek – a to je do 11 rokov

Vývoj rozumových schopností. Dieťa sa začína prejavovať ako triezvy realista, začína sa zaujímať o to ako fungujú veci, ktoré pozná. Vo vývoji inteligencií sa objavuje novinka a to sú kongnitívne logické operácie, alebo logika opierajúca sa o konkrétne nazeranie. Socializácia – dieťa sa musí podriadiť školským situáciám, ktoré už vyžadujú cieľavedomé plnenie si školských povinností. Začína byť za svoj výkon hodnotené. Postupne sa začína učiť ako naviazať vzťahy vo veľkom kolektíve, kde sa učí poriadku, solidarite a ako čeliť agresivite spolužiakov. Vývojové úlohy – snaživý duch. začína prekonávať prekážky, snaží sa dosiahnuť výsledok, ktorý je vzdialený a nie tak jednoznačný. Začína pociťovať, že keď nedosiahne úspech stane sa aucajdrom v živote , objavuje sa komplex menejcennosti. V tomto dôsledku môže dieťa kapitulovať na svoj život na svoje plnohodnotne uplatnenie v živote.

Dospievanie – medzi 11 a 20 až 22 rokom

Toto sa ešte delí a to najčastejšie na. Pubescentné a to medzi 11 až 15 rokom, je pomenované podľa ochlpenia. Ktoré sa v tomto obdoby objavuje. Adolescentné 15 až 20-22 rokom znamená latinský dorastanie. Rozumový vývoj v tomto obdoby dospeje, dospieva inteligencia k formálnej logike, myseľ sa stáva abstraktnou. V ďalšom obdoby sa myslenie zrýchľuje nič nového sa už neobjavuje. Socializácia v puberte dochádza k rýchlemu telesnému a pohlavnému dozrievaniu. Pubescent začína prežívať búrlivé citové obdobie, začína rozmyšľať o svojich citoch. Prechádza od detskej zamilovanosti , láske k druhému ktorú doposiaľ bral ako hru k sexuálnej príťažlivosti. Začína sa uňho prejavovať túžba byť niekým zvláštnym, tuží po individualite. Začína vzdorovať,

rodičov prestáva akceptovať nachádza si novú autoritu a to je partia rovesníkov. Vývojová úloha – identita v psychológii to značí veľa vecí. Kým podľa svojho najhlbšieho presvedčenia som? Aký som, čo chcem, čo dokážem, kým chcem v živote byť, kam patrí , pre čo chcem žiť? Hľadanie či skôr budovanie si vlastnej identity v tomto období je veľmi náročné. Začína rozpor medzi získanými názormi a to od autorít v priebehu detstva, všetko kriticky skúma a snaží sa vyčleniť to čo naozaj nechce, čomu nemôže veriť, a čo robil len zo zvyku.

Mladá dospelosť obdobie medzi 20 až 30 rokmi

Pred dvadsiatnikom sa rozprestiera cela budúcnosť, ide hlavne ako si zariadiť existenciu o uplatnenie sa v spoločnosti a v živote. Druhou veľkou úlohou je usporiadať si medziľudské vzťahy. Vývojovou úlohou je nájsť si vlastnú intimitu mladého dospelého. Dospievajúci dieťa hľadá svoju identitu , aj milostný vzťah mu ešte slúži len k tomu, aby našiel sám seba. Zatiaľ mu nejde o to aby poznal aký vlastne jeho partner je aby mu poskytoval to čo ho najviac obohacuje a dostaval späť to čo obohacuje zase jeho samého. Aby hľadal skutočnú nie vysnívanú harmóniu. Len mladý dospelý je schopný na vzťahu cieľavedome pracovať, partnerovi sa prispôsobovať a čokoľvek mu odpúšťať.

Stredná dospelosť od 30 do 60 rokov

V tomto období sa odohráva hlavný život. Je to doba keď sa človek už mení len pomalí, jeho poslanie sa dá už zhrnúť len do dvoch slov „ milovať a pracovať“. Predovšetkým z láskou sa stará o to čo splodil, prípadne porodil, a za čo prijal zodpovednosť, nemusí pritom ísť o jeho potomkov. Najväčším nebezpečenstvom tejto etapy je nedostatok odvahy alebo ochoty dávať druhým, čo vlastne znamená rozdať sa.

Neskorá dospelosť- staroba je nad 60 rokov

Literatúra o psychológii starnutia (o gerontopsychológii) pojednáva väčšinou o tom akú starostlivosť a pomoc potrebujú starí ľudia, ktorým ubúda telesných aj duševných

síl ktorý trpia chorobami, a zmyslovými defektmi, samotou a smútkom, strachom zo smrti. Existuje ale aj zdravé, normálna staroba .³⁰

2.4 ČO MOTIVUJE OSOBNOSŤ

Ľudia sa málokedy zamýšľajú nad tým , prečo ten čo tamten človek urobil to, čo urobil aký k tomu mal dôvod, prečo napríklad dobrovoľné odišiel zo svojho zamestnania prečo sa rozvádza, prečo sa chová tak agresívne voči svojmu okoliu. Psychológia na tieto otázky o dôvodoch odpovedá v termíne motivácia. Sám koncept motivácia je vedecký konštrukt, ktorý ma vysvetliť variabilitu cieľov či dôvodov ľudského jednania mnohý psychológovia to obvykle spájajú z otázkou „prečo“- prečo sa ten či tamten človek správa tak ako sa správa prečo sa obec ľudia správajú tak, ako sa chovajú.³¹

Definícia motivácie je ako procesu, ktorý determinuje schválne, energetizáciu a zotrvanie chovania. Prvé dva uvedené znaky obsahujú definíciu , ktorú podal J.Reykowski (1977, s. 18):“ Motivácia je proces psychickej regulácie, na ňom závisí smer ľudskej činnosti, ako i množstvo energie, ktorú je človek ochotný obetovať na realizáciu daného smeru ... motivácia je vnútorný proces podmieňujúci úsilie dospieť k určitému cieľu.“ Zámerné jednanie a jeho energetizácia tvoria funkčnú jednotu, alebo rôznych cieľov dosahuje jedinec s vynaložením rôzneho stupňa úsilia, čo sa okrem iného, prejavuje prekonávaním prekážok alebo rezignáciou pred nimi.³²

Primárne motívy

Motívy je možné triediť rôznymi spôsobmi . Najbežnejšie je začať od toho, čo je najzreteľnejšie a najmenej rozmanité, a teda od primárnych biologických potrieb, ktoré majú všetci ľudia a ktoré majú spoločné i zo svojimi subhumanami príbuznými. Jednu ich podskupinu je možné označiť ako pozitívne potreby- to sú tie, k ich uspokojeniu je treba získať zapovedajúci uspokojujúci objekt : jedlo, nápoj, oblečenie alebo inakší prostriedok k ohrevu, sexuálneho partnera. Rovnako naliehavé bývajú negatívne potreby: k ich uspokojeniu je naopak za potreby uniknúť nežiaducemu objektu či stavu.

³⁰ ŘÍČAN, Pavel . psychologie.1 vydanie. Praha: Portál 2005, ISBN 80-7178-923-2,s.276

³¹ NAKONEČNÝ, Milan. Základy psychologie. 1 vydanie. Praha: Akadémia věd České republiky, 1998, ISBN 80-200-0689-3, s.454

³² NAKONEČNÝ, Milan. Základy psychologie. 1 vydanie. Praha: Akadémia věd České republiky, 1998, ISBN 80-200-0689-3, s.455

Sem patrí potreba bezpečia , potreba kľudu pre spánok , potreba zbaviť sa bolesti a nepohodlia.³³

INŠTINKTY A PUDY

Inštinkt je vrodenný motív (vnútorný príčiny faktor), ktorý riadi inštinktívnu činnosť respektíve chovanie. Spočíva v pevne danom programe, prípade v vzorci určitých akcií ktoré organizmus robí v určitej situácii, zapôsobí určitý spúšťací podnet. O tom či k inštinktívnemu chovaniu v danej chvíli príde, alebo nie, rozhoduje taktiež stav organizmu, napr. Nedostatok živín v krvi, alebo naopak nadbytok látok v krvi, ktorých sa telo potrebuje zbaviť.³⁴

Pud je motív, ktorý je komplexom inštinktov a ktorý zahŕňa navyše aj príslušné emócie, je teda zároveň biologický aj psychologický a z časti vedomí. K pudu patrí túha dosiahnuť určitý cieľ. Zatiaľ čo jednotlivé inštinkty sú vrodenné a a vyvíjajú sa len zrením pudy sa vyvíjajú behom života taktiež pod vplyvom učenia a majú preto u rôznych ľudí rôznu podobu.³⁵

Sekundárne motívy

Náš postoj k mnohým predmetom je daný nie tým, že by slúžili priamo k uspokojeniu niektorej z našich primárnych potrieb, ale tým, že nám uľahčuje prístup k predmetom, ktoré potrebujeme. Dosiahnutie a využitie takéhoto predmetu je cieľom sekundárneho motívu. Sekundárne motívy sú psychologické, aj keď sú často odvodené z biologických motívov. Príkladom sekundárneho motívu je potreba peňazí , za ktoré si je možné kúpiť jedlo, prestíž príjemnú spoločnosť a veľa krát i zdravie.³⁶

³³ ŘÍČAN, Pavel . psychologie.1 vydanie. Praha: Portál 2005, ISBN 80-7178-923-2,s. 180

³⁴ ŘÍČAN, Pavel . psychologie.1 vydanie. Praha: Portál 2005, ISBN 80-7178-923-2, s. 181

³⁵ ŘÍČAN, Pavel . psychologie.1 vydanie. Praha: Portál 2005, ISBN 80-7178-923-2, s. 182

³⁶ŘÍČAN, Pavel. Psychologia. 1. vydanie. Praha: Portál 2005, ISBN 80-7178-923-2, s. 186

2.5 ŠTRUKTURA OSOBNOSTI ID, EGO, SUPEREGO

Osobnosť sa podľa Frouda sa skladá z troch hlavných systémov (subštruktúr) : Id, Ego, Superego. Veľmi všeobecne – Id predstavuje neinhibované impulzy, Superego hlas svedomia a Ego racionálne myslenie. Predstavte si, že ste sa vzdali naplánovaného vzrušujúceho víkendu mimo mesta, aby ste priateľovi pomohli s nejakým článkom a potom zistíte, že priateľ sám odišiel na víkend. Vaším prvým impulzom môže byť zlosť s predstavami fyzického násillia, to operuje vaše Id, potom môžete mať za takéto myšlienky pocity viny a hanby- k slovu sa dostáva vaše Superego. Nakoniec sa môžete rozhodnúť povedať priateľovi, že ste na neho nahnevaný , že bol bezohľadný a sebecký- to je vaše Ego, ktoré robí prostredníka medzi surovými impulzmi vášho Id a trestajúcimi príkazmi vášho Superega.³⁷

ID

Id (Ono) už názov naznačuje cudzosť tejto zložky voči vedomiu, voči rozumu a vôli: vlastne to “niesom ja“, je to ono, niečo cudzie vo mne, niečo animálneho (zvieracieho), aj keď to nesporne ku mne patrí. Id je nevedomé , a to nie v tom zmysle , ako je nevedomí človek, ktorý to činí ono nevie, ale bytostne nevedomé, asi ako je nevedomé “čisto pudové“ zviera, navyiac odhodené niekde v temnejšej pivnici duše. Jeho moc je však obrovská, je zdrojom všetkej našej psychickej energie.³⁸

EGO

Ego (Ja) vzniká v ranom detstve z nutnosti riešiť situácie, keď nie je možné bezprostredné uspokojenie pudov, keď slasť nieje priamo dostupná a je treba pre ňu niečo vykonať, alebo aspoň uspokojenie odložiť a vytlačiť, až nastane vhodná chvíľa. Inak povedané, v myslení Ja platí princíp reality. Zreteľné to je u dospelého, ktorý vie, že si musí zarobiť na jedlo, vzdelávať sa, zložiť sa dvoriť žiaducemu erotickému partnerovi.³⁹

SUPEREGO

³⁷HRDLIČKOVÁ, Eva. psychológia osobnosti. 3 vydanie. Bratislava: Media trade 2002, ISBN 80-08-03384-3, s. 33

³⁸ŘÍČAN, Pavel. Psychologia. 1. vydanie. Praha: Portál 2005, ISBN 80-7178-923-2, s. 221

³⁹ ŘÍČAN, Pavel. Psychologia. 1. vydanie. Praha: Portál 2005, ISBN 80-7178-923-2, s. 222

Superego sa vyvíja z Ega a reprezentuje rodičovské hodnoty alebo spoločenské normy, ako ich interpretovali rodičia. Dieťa postupne inkorporuje tie spôsoby správania, ktoré rodičia schvaľujú, do svojho Ego ideálu a tie, ktoré neschvaľuje, do svojho svedomia. Tieto dva subsystemy Superega potom dieťa odmeňujú pocitmi hrdosti za schvaľované správanie a za neschvaľované konanie ho trestajú pocitmi viny. Rodičovskú kontrolu takto nahrádza seba kontrola.⁴⁰

2.6 TYPY OSOBNOSTI

Podľa Antických lekárov poznáme štyri typy temperamentov. Hipokrates a Galenos rozlišovali tieto štyri typy: ľahko krvného sangvinika, ťažko krvného melancholika, horkokrvného cholera a chladnokrvného flegmatika. Za príčinu týchto rozdielov považovali vzájomné pomery telesných tekutín (žltá žlč, čierna žlč, krv a hlien).

Tieto typy sa dajú krátko charakterizovať nasledujúcim spôsobom :

Sangvinik: bezstarostný, plný nádejí, žije pre daný moment, nemyslí na budúcnosť

Melancholik: berie všetko veľmi vážne, vždy nachádza nejaké dôvody k znepokojeniu, vzťahuje nepríjemné veci k svojej osobe.

Cholerik: vznetlivý, impulzívny, ale poriadku milovaný, neústupčivý, chamtivý.

Flegmatik, v negatívnom zmysle : má sklon k nečinnosti, tendenciu sústrediť sa na naplnenie a spánok. V pozitívnom zmysle : rozvážny, stáli, znášavlivý, myšlienkovitý.⁴¹

V roku 1921 zverejnil nemecký psychiater Ernest Kretschmer (1888-1964) prvý krát svoju knihu „Telesná stavba a charakter“. Kretschmer konštatoval, že existuje štatistická súvislosť medzi telesnou stavbou a ochorením schizofrením alebo maniodepresívnou psychózou. Túto súvislosť je možné vyjadriť koeficientom korelácie $r=0,58$. zaujalo ho, že u svojich depresívnych pacientov, u ktorých sa striedali obdobia ťažkej melanchólie s fázami prehnanej veselosti, napadne často konštatoval zaokrúhlenie, urastený typ, ktorý označil ako **piknický** (z Gréckeho slova piknos- tlstý, pevný). U pacientov s takzvaným šialenstvom s rozštepom osobnosti, schizofrený s produkciou bludov a s úplnou stratou kontaktu s realitou často pozoroval takzvaný **leptosomný** typ (z

⁴⁰SMEKAL, Vladimír. pozvanie do psychológie osobnosti. 2. vydanie. Brno: Barrister& princípal, 2004, ISBN 80-86598-65-9 s.34

⁴¹ HANS,Kerns. Přehled psychologie. 2. vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178.426-5, s. 189

Greckeho leptos- tenký, prázdny). Neskoršie vyčlenil ešte **atletický** typ, ktorý ma určitý vzťah ako k výskytu schizofrénemu, tak aj k epilepsii.⁴²

Kretschmer ale postúpil ešte o krok ďalej. Predpokladal že súvislosti medzi telesnou stavbou a charakterom je možné zistiť taktiež u normálnych ľudí. Vyslovil obtiažne dokázateľnú teóriu, že sa v duševnom živote „zdravého“ a „chorého“ vyskytujú určité podobné tendencie a že prechod medzi „normálnom „psychickou chorobou“ je plynulý.

Tieto prechody sa pokúsil postihnúť pomocou nasledujúcich pojmov. **Priemerný cyklotímny človek** sa vyznačuje svojou dobrou schopnosťou sociálneho kontaktu, ľahkou odkloniteľnosťou a veľkou citovosťou, súčasne často kolíše medzi povznesenou náladou a depresiou. Jemu protikladom je **priemerný schizotýmny človek**, pre ktorého je charakteristické, že je orientovaný do seba, má sklon k perevoraci (usadaniu na jednotlivých obsahoch vedomia a ich opakovaniu), je obtiažne odkloniteľný a ťažko sa prispôsobuje. **Viskóznym** temperamentom atletický býva najčastejšie popisovaný ako kľudný a pohodlný, sú to ľudia s menšou prispôsobivosťou v cítení a myslení ale vyznačujú sa stabilitou húževnatosťou.⁴³

Curický lekár Carl Gustav Jung (1875-1962) hovorí vo svojom diele „O psychológii nevedomia“ o dvoch formách (typoch postojov) ľudskej osobnosti: Extravertnosti alebo Introvertnosti.

Introvertná: osoba sa vyznačuje „vážavým, reflexným, do seba vtiahnutým bytím, obtiažne sa rozdáva, obáva sa vonkajších objektov, vždycky je tak trochu v defenzíve a rada sa schováva za nedôveryhodné pozorovanie“. Obecná psychická energia je orientovaná na subjekt (centripetálny)

Extrovertná: je „ústretová, otvorená a ochotná bytosť, ktorá sa rýchlo vmestí do každej situácie, ľahko naväzuje kontakty, bezstarostne a dôverujúc sa púšťa do riskantných situácií“. Psychická energia je založená na objekt (centrifugálny).⁴⁴

⁴²HANS,Kerns. Přehled psychologie. 2. vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178.426-5, s. 189

⁴³HANS,Kerns. Přehled psychologie. 2. vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178.426-5, s. 190

⁴⁴ HANS,Kerns. Přehled psychologie. 2. vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178.426-5, s. 191

2.7 KOHO POVAŽUJEME ZA NORMÁLNU OSOBNOSŤ

Tri prístupy k vymedzeniu normálnosti:

Štatistické ponímanie normálneho: vychádza z presvedčenia, že psychické prejavy je možné merať, kvantifikovať, vyjadriť číselne. Z toho vyplýva, že môžeme určiť priemernú hodnotu a hodnoty od priemeru veľmi vzdialené. V tomto prístupe je potom normálne miera danej vlastnosti je určená priemernou mierou s akou sa vyskytuje v populácii. /Gausova krivka/vždy musíme určiť, či odchýlka od pásma normy znamená pozitívnu alebo negatívnu

Funkčne ponímanie normálnosti: založené na presvedčení, že normálne je to, čo umožňuje optimálne fungovanie jednotlivca, teda normálny je ten človek, ktorý je dobre prispôsobený, primerane sebarealizovaný, a vnútorne spokojný. Považuje sa za pragmatický prístup. Berie ohľad na jednotlivca, na to ako o funguje, ale neberie ohľad na okolie.

Sociokultúrne ponímanie formality: normálne je také správanie, ktoré je v danej kultúre, spoločnosti zvyčajné. Normálny je ten človek, ktorý dobre plní sociálnu rolu, očakávania spoločnosti. Neberie sa tu ohľad na medzikultúrne rozdiely - čo je normálne v jednej spoločnosti nie je normálne v druhej spoločnosti. Je možno vidieť aj zmeny v tomto ponímaní, ako sa mení spoločnosť, tak sa mení názor na ponímanie normality.

2.8 AKÉ PORUCHY OSOBNOSTI POZNÁME

Zahŕňajú škálu klinicky významných odchýlok a foriem správania, ktoré majú tendenciu pretrvávajúť a sú výrazom charakteristického životného štýlu jednotlivca a jeho vzťahov k sebe a k druhým. Daktoré z týchto odchýlok a foriem správania vznikajú počas individuálneho vývoja ako výsledok konštitučných faktorov a sociálnej skúsenosti, kým iné sa získavajú v neskoršom živote. Špecifické poruchy osobnosti (F60.-) zmiešané a iné poruchy osobnosti (F61.-) a trvalé zmeny osobnosti (F62.-) sú hlboko zakorenené a pretrvávajúce formy správania. Prejavujú sa ako rigidne (nepriprôsobivé) odpovede na široké rozpätie osobných a spoločenských situácií. Predstavujú krajné alebo významné odchýlky od spôsobu, ktorým priemerný jednotlivec

v príslušnej kultúre vníma, myslí, cíti, a najmä od druhu jeho vzťahov k druhým. Tieto formy správania bývajú ustálené a zahŕňajú viaceré oblasti správania a psychického fungovania. Často, ale nie vždy sú spojené s rozličným stupňom subjektívnych ťažkostí a zhoršenej spoločenskej výkonnosti.⁴⁵

Patria sem nasledujúce poruchy:

Paranoidná porucha osobnosti

Precitlivosť na neúspech, neschopnosť odpustiť urážku, podozrievavosť a náklonnosť na prekrúcanie skúsenosti, čím sa neutrálne alebo priateľské činy iných vnímajú ako nepriateľské alebo opovržlivé, bojovný a zanovitý. Môže byť náchylnosť na chorobnú žiarlivosť alebo nadmernú dôležitosť vlastnej osoby, častá je prílišná vzťahová činnosť.⁴⁶

Schizoidná porucha osobnosti

Celoživotný sklon k stiahnutiu sa, izolácii, uprednostňovaniu samoty a fantazírovaniu, sú neschopní vyjadrovať svoje emócie, bývajú chladní, netúžia po blízkosti a telesnom dotyku, majú zníženú empatiu a nezáujem o intímne, sexuálne vzťahy. Druhí ľudia ich vnímanú ako čudákov, rodinné prostredia býva málo vrelé, neadekvátne, zvýraznená býva introverzia, citový chlad, obsahová originalita.⁴⁷

Dissociálna osobnosť (osobnosť s poruchou sociability)

Neuznávanie sociálnych záväzkov, nedostatok citov k iným, činy útočného násillia alebo bezcitný nezáujem. Všeobecne sa prejavuje rozpor medzi správaním a prijatými spoločenskými normami. Skúsenosť vrátane trestu sotva ovplyvňuje správanie. Frustrácia a možné výbuchy agresie vrátane násillia aj vo

⁴⁵

http://sk.wikipedia.org/wiki/Poruchy_osobnosti_a_spr%C3%A1vania_dospel%C3%BDch_%28MKCH-10%29 (2011-02-02) 06:25

⁴⁶ <http://www.hypnoza.info/Issues/osobnost.htm> (2011-02-03) 17:45

⁴⁷

http://psycholog.hlohovecko.sk/?menu=483&lng=sk&submenu=494&article=t8nzqbami77d&main_menu=23 (2011-02-03) 19:05

všeobecne zvládateľných situáciách, tendencia obviňovať iných, alebo ponúkať mylnú racionalizáciu správania, ktoré privádza osobu do rozporu so spoločnosťou.⁴⁸

Emočne nestabilná osobnosť

Náchylnosť konať impulzívne a bez ohľadu na následky, nálada je nevypočítateľná a vrtošivá. Sklon k výbuchom emócií, neschopnosť ovládať citové výbuchy. Náklonnosť k robeniu "napriešov" a ku konfliktom s inými, najmä ak sa výbušné konanie zmarí, alebo sa posudzuje. Rozlišujú sa dva typy: *impulzívny typ* charakterizovaný najmä citovou nestálosťou a nedostatočným ovládaním impulzov a *hraničný typ* charakterizovaný navyše poruchami seba obrazu cieľov a osobných preferencií, intenzívnymi a nestabilnými medziľudskými vzťahmi a tendenciou na seba deštruktívne správanie vrátane samovražedných gest a pokusov.⁴⁹

Histrionská porucha osobnosti

Poruchu osobnosti charakterizuje plytká a labilná afektivita, sebadramatizácia, teatrálnosť, prehnané citové prejavy, sugestibilita, egocentrizmus, rozmazanosť, chýbanie ohľadu na druhých, ľahká raniteľnosť citov a neprestajná snaha o uznanie, vzrušenie a pozornosť. Zahŕňa: Osobnosť hysterická, Osobnosť psychoinfantilná⁵⁰

Anakastická osobnosť

Pocity osobnej neistoty a pochybností vedúce k prehnanej svedomitosti, preverovaniu, zanovitosti, opatrnosti a rigidite. Môžu sa vyskytovať vnútené a nepríjemné myšlienky a impulzy, ktoré nedosahujú stupeň obsesívno-kompulzívnej poruchy. Častý je perfekcionizmus, úzkostlivá presnosť a potreba opakovane preverovať na seba utvrdenie.⁵¹

Úzkostná (vyhýbavá) porucha osobnosti

Prežívanie silnej anxiety, napätia, inhibícia, zvýraznená introverzia, strachy v sociálnych situáciách, plachosť, pocity menejcennosti, hypersenzitívny jedinec, obavy

⁴⁸ <http://www.hypnoza.info/Issues/osobnost.htm> (2011-02-03) 20:04

⁴⁹ <http://www.hypnoza.info/Issues/osobnost.htm> (2011-02-03) 21:12

⁵⁰ http://sk.wikipedia.org/wiki/Poruchy_osobnosti_a_spr%C3%A1vania_dospel%C3%BDch_%28MKCH-10%29 (2011-02-03) 22:03

⁵¹ <http://www.hypnoza.info/Issues/osobnost.htm> (2011-02-03) 23:45

z kritiky, zosmiešnenia a zlyhania, vyhýbanie sa situáciám a ľuďom pri ktorých im chýba pocit istoty, známky introverzie a neuroticizmu.⁵²

Závislá osobnosť

Pasívne spoliehanie sa na druhých ľudí pri malých aj veľkých životných rozhodnutiach, veľký strach z opustenia, pocity bezmocnosti a neschopnosti, pasívna poddajnosť želaniam starších a iných ľudí, slabá reakcia na požiadavky každodenného života. Nedostatok energie sa môže prejaviť v intelektuálnej alebo citovej sfére, častá je náklonnosť reagovať na nepriazeň prenášaním zodpovednosti na iných.⁵³

Narcistická porucha osobnosti

O narcistickej poruche hovoríme vtedy, keď je potreba lásky, obdivu a uznania až chorobne prehnávaná. Teda nejde ani tak o povestnú "namyslenosť" daného jedinca ako o jeho osobnú potrebu uznania od okolia. Individuum sa vtedy stáva závislé na svojom okolí a hoci si to často nepriznáva – i na jeho názoroch (na seba i svet).⁵⁴

Vyhýbavá (anxiózná) osobnosť

Pocity napätia a obáv, neistoty a menejcennosti. Stála túžba po obľúbenosti, uznani, precitlivosť na odmietnutie a kritiku s obmedzením osobných vzťahov a tendencia vyhýbať sa určitým činnostiam pre zveličovanie možných nebezpečenstiev a rizík v každodenných situáciách.⁵⁵

Pasívne- agresívna porucha osobnosti

Skryté nepriateľstvo (pasívna agresia) je vzťahová porucha. Po čase, pasívna agresia ničí priateľstvá a partnerstvá a zvyšuje risk znepriatelovania detí a členov tímu. Pasívna agresia je vykazovaná skrytým nepriateľským správaním a je poháňaná potlačeným hnevom⁵⁶.

⁵²

http://psycholog.hlohovecko.sk/?menu=483&lng=sk&submenu=494&article=t8nzqbami77d&main_menu=23 (2011-02-12) 05:23

⁵³ <http://www.hypnoza.info/Issues/osobnost.htm> (2011-02-12) 07:34

⁵⁴ <http://nguyenova.blog.sme.sk/c/157781/Narcisticka-porucha-aneb-Zelezna-kamna.html> (2011-02-02) 06:12

⁵⁵ <http://www.hypnoza.info/Issues/osobnost.htm> (2011-01-26) 21:02

⁵⁶ <http://www.soulwork.sk/index.php/passiveaggressive> (2011-01-26) 23:09

Ide o pokračovanie detskej opozičnej poruchy po 18. roku života. Základné znaky vnútorná aktivita je prejavovaná pasívne (zabúdajú, meškajú...),svojim konaním vyvolávajú hostilné reakcie (nevedomujú si svoje správanie, ani to, čo ním spôsobujú iným a nie sú ochotní prijať zodpovednosť za to, ako sa k nim druhí na oplátku správajú).⁵⁷

Pasívne agresívne správanie nielen zneužíva druhých ľudí. Je tiež sebazničujúce. Je to cesta, ako zabrániť vyformovať a naplniť hlboké ľudské putá. Vzťahy s pasívno agresívnymi ľuďmi môžeme pociťovať ako emocionálne chladné. Aj keď neubližujú druhým schválne - obávajú sa následkov vyjadrenia svojich skutočných emócií - dokonca aj sebe samým. A ich ospravedlnenia môžu spôsobovať problémy.⁵⁸

2.9 JASTVO

Jastvo (tiež seba obraz) nie je len uvedomovanie si rysov svojej osobnosti. Nie menej podstatné je, ako si človek svoju vlastnú osobnosť uvedomuje a ako ju hodnotí. Jastvo je jednak celistvou predstavou o svojom Ja, jednak komplexným vzťahom k sebe samému, ktorý pochopiteľne môže byť plný vnútorných rozporov. Ako ukazuje veľké množstvo bádateľov, v seba obraze je obsiahnutý kongnitívny aspekt, ktorý zhrňuje predstavu o charakteristikách a podstate vlastnej osobnosti, aj aspekt afektívny, v ňom dominujú rôzne varianty seba lásky od bezvýhradného prijatia až po odmietanie seba samého a iné seba hodnotiace pocity (týkajú sa najmä sebadôvery, seba úcty a rôznych foriem seba oceňovania), a nakoniec je v seba obraze prítomný aj aspekt volný (akčný), ktorý určuje mieru úsilia k seba presadeniu a seba uplatneniu.

Obrazy seba sa bežne členia na nasledujúce kategórie:

Reálne ja, ktoré je reprezentantom obsahu a štruktúry seba pojatia.

Vnímané ja obsahuje pocity seba v danom okamžiku, súhrn toho, ako sa vidíme v kontexte daných situácií.

⁵⁷ http://www.ratolesti.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=5:poruchy-emocionality&catid=2:emocionalne-naruenie&Itemid=7 (2011-02-03) 23:04

⁵⁸ <http://www.soulwork.sk/index.php/passiveaggressive> (2011-2-04) 01:34

Ideálne ja vyjadrujúcu predstavu ideálneho samého seba, toho, aký by chcel byť daný človek, aký by mal byť.

Prezentované ja obsahuje charakteristiky, ktoré jedinec ukazuje druhým- predvádza sa tak, ako ba sa chcel javiť, ako by chcel byť druhými vnímaný.⁵⁹

3. SOCIALNÝ PRACOVNÍK

Sociálny pracovník je

Odborník, ktorý sa na profesionálnej úrovni zaoberá pomocou a pomáhaním. Svojou činnosťou pomáha zlepšovať sociálnu funkčnosť svojich klientov, prispieva k rozvoju ich potenciálov a tak minimalizuje sociálne riziká. Je realizátorom úloh sociálnej práce.

Aká je jeho úloha?

Úlohou sociálneho pracovníka je pomáhať ľuďom pri riešení ich ťažkej sociálnej situácie.

Aké pracovné činnosti vykonáva?

Zisťovanie celkovej sociálnej situácie obyvateľov v určitom územnosprávnom celku
zisťovanie skutočnej situácie v rodinách, ktoré majú problémy s nevyhovujúcim bývaním, s neúnosnou finančnou situáciou, s požívaním alkoholu alebo drog niektorého člena rodiny u osôb, ktorí z dôvodu vysokého veku, choroby alebo iného postihnutia nie sú schopní postarať sa o seba - hľadanie riešenia situácie spolu s postihnutými osobami, poskytovanie potrebného sociálno-právneho a sociálno-zdravotného poradenstva vrátane pomoci pri podávaní rôznych žiadostí a formulárov - koordinovanie a zabezpečovanie opatrovateľskej služby v príslušnom územnom celku po stránke odbornej, prevádzkovej i ekonomickej vrátane kontrolnej činnosti navrhovanie a v naliehavých prípadoch realizácia okamžitého umiestnenia ťažko vychovateľných detí a mladistvých do

⁵⁹ SMĚJKAL, Vladimír. Pozvání do psychologie osobnosti. 2. vydání. Brno: Barrister & Principal 2004, ISBN 80-86598-65-9, s.342

náhradnej výchovy nahradzujúcej výchovu rodičov do rozhodnutia súdu - sociálna práca medzi utečencami, bezdomovcami, príp. inými skupinami sociálne neprispôsobivých jednotlivcov - odborná činnosť v strediskách drogovej a inej závislosti - zastupovanie osôb pri súdnom a správnom konaní.

V akom prostredí pracuje?

Povolanie sa vykonáva v kanceláriách úradov, aj v domácnostiach osôb bez nepriaznivých vplyvov pracovného prostredia, je ale potrebné rátať s rôznymi typmi ľudí, s ktorými sa príde do kontaktu, vrátane agresívnych.⁶⁰

Medzinárodná federácia sociálnych pracovníkov stanovila podmienky :

Sociálny pracovník má ukončené minimálne 3-ročné pomaturitné vzdelanie v oblasti sociálnej práce alebo ukončené magisterské vzdelanie v oblasti sociálnej práce

-Má záujem o celoživotné permanentné vzdelávanie

-Dosiahol vek potrebný pre výkon praxe – 21 rokov

-Splňa osobnostné požiadavky napr. morálna bezúhonnosť, dôveryhodnosť

-Disponuje požadovanou úrovňou všeobecných a odborných, špecializovaných vedomostí, zručností. Činnosti, úlohy a povinnosti sociálneho pracovníka sú pomerne jasne stanovené.

Osobnosť sociálneho pracovníka sa stavia ako ideálny typ jedinca s potrebnými profesionálnymi znalosťami a s pozitívnymi vlastnosťami, v ktorých nesmie chýbať humánosť, schopnosť pracovať v tíme, schopnosť sebainštrumentalizácie, iniciatívnosť, dynamičnosť, morálna integrita, sociálne cítenie.

Profesionálna identita sociálneho pracovníka sa teda skladá z 2 samostatných celkov

⁶⁰ <http://www.povolania.eu/POVOL/povolani.aspx?Par=680.htm> (2011-01-23) 20:45

- osobnostnej výbavy
- profesionálnej výbavy

Osobnosť sociálneho pracovníka (Požiadavky na sociálneho pracovníka sú zahrnuté v Etickom kódexe sociálneho pracovníka /1980/)

- spravodlivosť
- zodpovednosť
- morálna bezúhonnosť
- dôveryhodnosť
- zdvorilosť
- rešpektovanie súkromia, ap.

Pričom najviac zdôrazňované požiadavky sú : morálna bezúhonnosť, humánnosť, zrelá osobnosť. Sociálny pracovník je teda určitý ideál, ktorý je charakteristický komplexnou osobnostnou výbavou.

Termín humánnosť sociálny pracovníka v sebe zahŕňa :

- sociálny pracovník má záujem o ľudí, o ich individuálne osudy a problémy
- sociálny pracovník chce pomáhať

Špecifický význam pre prax má životný optimizmus a zmysel pre humor. Tým nemáme na mysli zľahčovanie, či zosmiešňovanie situácie klienta. Táto vlastnosť mu má pomôcť prekonať životné a pracovné obtiaže, udržať si dobrú náladu a vieru, že aj tie najťažšie problémy sú riešiteľné.

V teoretickej rovine sa sociálny pracovník zaoberá :

- 1) skúmaním príčin vzniku problému
- 2) hľadaním riešení
- 3) hľadaním optimálnych sociálnych modelov

- 4) skúmaním vzájomného vzťahu jedinec a spoločnosť
- 5) profesionálnou prípravou odborníkov⁶¹

4. ÚRAD PRÁCE A SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Nitra, Štefánikova trieda č. 88 bol zriadený zákonom č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 1.januára 2004, ktorý upravuje zriadenie a postavenie orgánov štátnej správy v oblasti:

- a) sociálnych vecí a rodiny a
- b) služieb zamestnanosti.

Úrad sa vnútorne člení na odbory, oddelenia, pracoviská úradu a ďalšie organizačné útvary:

- 1.Kancelária riaditeľa - vedúceho služobného úradu
- 2.Odbor služieb zamestnanosti
- 3.Odbor sociálnych vecí a rodiny
- 4.Odbor ekonomiky
- 5.Osobný úrad
- 6.Oddelenie kontroly
- 7.Oddelenie právne
- 8.Oddelenie informatiky, analýz a štatistických zisťovaní

⁶¹ <http://referaty.atlas.sk/odborne-humanitne/pedagogika/55416/socialny-pracovnik> (2011-01-14) 00:13

Organizačné členenie útvarov

- **Kancelária riaditeľa**

- sekretariát
- úsek krízového manažmentu, ochrany utajovaných skutočností, PO, BOZP a priestupkového konania

- **Odbor služieb zamestnanosti**

- oddelenie nástrojov APTP
- oddelenie ESF a projektového riadenia

- **Odbor sociálnych vecí a rodiny**

- oddelenie pomoci v hmotnej núdzi
- oddelenie štátnych sociálnych dávok
- oddelenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately
- referát poradensko-psychologických služieb
- oddelenie peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ŤZP
- oddelenie posudkových činností
- vecný správca

- **Odbor ekonomiky**

- oddelenie finančné
- referát finančný
- referát účtovníctva
- oddelenie hospodárskej správy

- **Osobný úrad**

- **Oddelenie právne**

- **Oddelenie kontroly**

- **Oddelenie informatiky, analýz a štatistických zisťovaní**

Aké úkony vykonávajú oddelenia

Kancelária riaditeľa - Úsek krízového manažmentu ochrany utajovaných skutočností, PO a BOZP

- plnenie úloh obranného a civilného krízového plánovania, hospodárskej mobilizácie a civilnej ochrany v čase mieru, núdzového stavu, výnimočného stavu, vojnového stavu a

vojny a zabezpečuje pohotovosť a pripravenosť zamestnancov ústredia k zvládnutiu krízových situácií

- navrhovanie riaditeľovi podmienok zabezpečenia ochrany utajovaných skutočností na úrade v oblasti administratívnej bezpečnosti, personálnej bezpečnosti, fyzickej a objektovej bezpečnosti, bezpečnosti technických prostriedkov a priemyselnej bezpečnosti a tieto realizuje v podmienkach ústredia
- metodické usmerňovanie činnosti na úseku ochrany utajovaných skutočností, kontrola výkonu ochrany utajovaných skutočností v priamo a nepriamo riadených subjektoch hospodárskej mobilizácie
- pri plnení úloh ochrany utajovaných skutočností úradu, koordinuje súčinnosť odborných útvarov úradu
- zabezpečovanie a kontrola dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov a interných predpisov
- v oblasti personálnej bezpečnosti realizovanie systému opatrení súvisiacich s výberom, určením a kontrolou osôb, ktoré sa môžu v určenom rozsahu oboznamovať s utajovanými skutočnosťami
- vedenie zoznamu oprávnených osôb pre stupeň utajenia Prísne tajné, Tajné a Dôverné a vedie evidenciu oprávnených osôb pre stupeň utajenia Vyhradené, ako aj zoznamu osôb a evidenciu osôb, ktorým toto oprávnenie zaniklo,
- príprava podkladov k vykonaniu bezpečnostných previerok I. stupňa (Vyhradené), II. stupňa (Dôverné), III. stupňa (Tajné) a IV. stupňa (Prísne tajné) a zabezpečuje ich vykonanie na ústredí
- v oblasti administratívnej bezpečnosti zabezpečovanie ochrany utajovaných skutočností pri ich tvorbe, prijímaní, evidencii, preprave, ukladaní, vyradovaní a uchovávaní alebo pri inej manipulácii
- vedenie centrálnej evidencie utajovaných písomností na úrade
- prijímanie, evidovanie, vypracovávanie a zasielanie utajovaných písomností, vypožičiavanie ich oprávneným osobám, zabezpečovanie ich prenosu a prepravy kuriérnym spôsobom, ukladanie, archivácia a skartácia utajovaných písomností
- určovanie stupňa utajenia utajovaných písomností vytvorených na úrade v súlade so zákonom 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vykonávanie prehodnotenia stupňov utajenia

- zabezpečuje koordinačnú činnosť pri plnení úloh v rámci hospodárskej mobilizácie podľa zákona NR SR č. 414/2002 v znení neskorších predpisov
- plní úlohy civilnej ochrany obyvateľstva na úrade
- plní úlohy bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci

5. VÝSKUM

Výskum prebiehal v období od 17. januára 2011, do 12. februára 2011 na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Nitra, Štefánikova trieda č. 88. Do výskumu sa zapojilo 37 sociálnych pracovníkov z toho odovzdaných testov osobnosti a dotazníkov bolo 34. Traja zamestnanci sa do výskumu nezapojili. Keďže výskum bol anonymný tak neviem kto sa nezapojil. Je mi ľúto že títo piati zamestnanci sa nezapojili z dôvodu, že by som mal na výskume 100% účasť zo strany sociálnych pracovníkov. Klienti zapojení do výskumu bolo 125. Behom štyroch týždňov sa podarilo zozbierať 112 dotazníkov vyplnených klientmi. Síce dotazníkov sa rozdalo 125 no len 112 som spracoval, 13 dotazníkov sa buď stratilo alebo klient ich nevhodil do zberného boxu. Dotazníky pre klientov bol farebne odlišný. Pre tento účel som si zvolil bledo zelený papier na ktorom bol dotazník vytlačený. Na dotazníku bolo vytlačených desať otázok jasných a zrozumiteľných. Išlo mi hlavne o to ako vníma klient vonkajšie faktory pozorovateľne voľným okom, alebo rozhovorom.

Zberné miesto sa nachádzalo vo vestibule Úradu sociálnych vecí a rodiny v Nitre na ulici Štefánikova trieda č. 88 priamo pri vchodových a východových dverách na pravo od vrátnice. Toto miesto som si vybral zámerne z dôvodu najväčšej vyťaženia klientmi a zamestnancami. Kde pre východ z úradu musíte použiť len jedno miesto a to ako klientmi aj zamestnancami. Zberná nádoba bola položená na malom konferenčnom stolíku, jasne označená A štvorkovým papierom svetlo zelenej farby s potlačou textu „zberné miesto pre dotazníky a testy“. Ďakujem pracovníkom úradu som mohol použiť aj za boxom stojacu nástenku kde som vyvesil informačný plagát taktiež farby bledo zelenej so stručnými informáciami týkajúcich sa boxu. A to prečo a načo slúži a v akom období bude vystavený. Zberná nádoba bola z PVC boxu, ľahko zakupiteľného a dostupného v domácich potrebách. Vrchnák nádoby bol farby zelenej jednoduchým

manuálnym úkonom som doň vyrezal otvor slúžiaci na vhadzovanie dotazníkov a testov. Nádoba bola priesvitná a to preto lebo som každý týždeň kontroloval stav naplnenosti nádoby ak bola nádoba zaplnená. Otvoril som viečko a vyprázdnil ju. Po týždni som to zopakoval. Získane dotazníky a testy som priebežne doma spracovával triedil a vyhodnocoval. Zozbierané údaje vpisoval do tabuľky, na konci výskumu spracoval do grafovej podoby pre lepšiu a jednoduchšiu vizualizáciu zozbieraných údajov.

Dotazník určený klientovi bol farebne rozlíšený od dotazníka určeného sociálnemu pracovníkovi. Pre tento účel som si zvolil bledo zelený papier na ktorom bol dotazník vytlačený a to aj z dôvodu lepšieho a rýchlejšieho utriedenia získaných skúmaných informácií. Vďaka farebnej odlišnosti som si skrátil čas pri triedení a spracovaní. Dotazník bol distribuovaný pomocou sociálnych pracovníkov ktorý oslovili klientov pri návšteve. Poprosili o vyplnenie a informovali o mieste odovzdania dotazníka. Mojm účelom bolo aby klient odpovedal na 10 otázok šlo mi hlavne o to ako vníma klient vonkajšie faktory sociálneho pracovníka pozorovateľne voľným okom, alebo rozhovorom. Chcel som aby klient odpovedal na otázky čo najkratšom čase z dôvodu zbytočného nezdržiavania klienta na úrade. Cielí dotazník sa dal vyplniť do dvoch minút, vďaka tomu sa do výskumu zapojilo veľké množstvo klientov.

Dotazník pre klienta som formuloval jasne a zrozumiteľne, použil som dotazník uzavretý, otázky mali byť jasné a krátke. Klient odpovedal dichotomicky na otázky ÁNO-NIE. Výhodou tohoto spôsobu dokazovania je jednoduchšia forma vyplňovania otázok ,nasmerovanie klienta na to čo nás zaujíma. Zber informácií a ich rýchlejšie, prehľadnejšie vyhodnotenie. Samozrejme nesmiem zabudnúť podotknúť, že to bola najlacnejšia forma dotazovania. Otázky sú koncipované tak aby klient odpovedal na osobnosť sociálneho pracovníka, či je sociálny pracovník humánný, profesionálny, etický. Všetky tieto aspekty som už spomenul v kapitole 3.sociálny pracovník a sú prebraté do testu, takouto formou sa ľahko pozrieme na čo vlastne klient odpovedá a prečo sa ho práve pýtame na tieto otázky .

Dotazníky určený sociálnemu pracovníkovi som vyhotovil v počte 40 kusov a rozdal 34. Farebne boli rovnaké ako testy. Dotazník bol vytlačený na bielom papieri a obsahoval otázky na ktoré odpovedal sociálny pracovník zakrúžkovaním odpovede ÁNO-NIE (celý dotazník tvorí prílohu bakalárskej práce).

Použil som dotazník uzavretý bez možnosti písania odpovedi z dôvodu spomenutých, v časti kapitoly dotazník klienta. Pri zbere údajov som sa viac orientoval na osobnostný test sociálneho pracovníka. Ktorý mi podával väčší obraz vnútorných činiteľov pôsobiacich na správanie, konanie pracovníka a jeho charakterové vlastnosti. Dotazník slúžil ako informatívny prvok o hodnotách etickosti, profesionality a čiastočne aj osobnosti sociálneho pracovníka. Vnímanej pohľadom na samého seba a hodnotením sa.

Osobnostným testom sa zisťujú, overujú vlastnosti človeka. Sú najviac využívané pri určovaní typu charakteru človeka, vedomostí, znalostí. V týchto testoch nemôžete neuspieť. Neexistuje tu žiadna správna odpoveď. Osobnostný test použitý v mojej bakalárskej práci je prebratý z knihy testy osobnosti 2 napísanej Horstom H. Siewertom. Test ktorý tu predstavujem je napodobeninou testu MMPI (Miltiphasic personality Inventory). Test som si dal schváliť psychológom MUDr. Viktor Segeda Spôsob distribúcie testu bol nasledovný vďaka ústretovosti riaditeľa úradu práce a to Ing. Róbert Reisovi mi bolo umožnené rozdať testy osobnosti a dotazník, vložený v obálke a určený sociálnym pracovníkom cez obedňajšiu prestávku v nestránkový deň a to vo štvrtok. V tento deň sociálni pracovníci nie sú vyťažení stránkami- klientmi úrad práce a sociálnych vecí je pre klientov uzavretý. Cez obedňajšiu prestávku som osobne navštívil všetky oddelenia úradu a oboznámil zamestnancov z osobnostným testom a dotazníkom. Vysvetlil som dôvod skúmanie prečo a kvôli čomu potrebujem vypracované testy a dotazník. Výhodou takejto osobnej návštevy bolo to, že nie všetci zamestnanci sa stravujú priamo v úrade, takže som ich nemohol osloviť na jednom mieste a osloviť o chvíľu pozornosti. A informovať o zamýšľanej výskumnej akcii. Ako som spozoroval len veľmi malé množstvo zamestnancov sa stravovalo v úrade väčšina dávala prednosť reštauračným zariadenia v blízkom okolí. Individuálna návšteva po oddeleniach úradu tesne pred obedňajšou prestávkou bola najvhodnejším oslovením sociálneho pracovníka. Úrad má spojené kancelárie, takže sa dá prechádzať medzi jednotlivými kancelárkami nerušene a plynulé, v niektorých som zastihol v jednej

kancelárií aj piatich sociálnych pracovníkov a to z dôvodu úspory miesta v úrade. Žiadnu z kancelárií nesedel len jeden sociálny pracovník ale najmenej dvaja a najviac šiesti. Pri návšteve som poprosil pracovníkov o chvíľku pozornosti. Vysvetlil som im kam som umiestnil zberové miesto pre testy a dotazníky. Požiadal ich o rozdávanie dotazníkov klientom. Ukázal im ako vyzerá dotazník pre klienta a ako dotazník a test pre sociálnych pracovníkov. Obrovské poďakovanie musím touto cestou dať aj vedúcej oddelenia Mgr. Jane Gombíkovej vďaka jej pochopeniu a úsiliu sa mi podarilo v jeden deň osloviť všetkých zamestnancov úradu. Dôvodom poďakovania je aj tá vec, že ako som pani Mgr. Gombíkovu oboznámil zo zamýšľaným výskumom sa ochotne ponúkla, že mi pomôže s distribúciou dotazníkov a testov.

Test osobnosti bol náročnejší na čas pri vyplňaní zo strany pracovníka, z tohto dôvodu som výskum naplánoval na jeden mesiac. Vedel a predpokladal som, že nie každý pracovník bude mať čas na vyplnenie testu v daní deň a možno aj týždeň. Samotný test začínal krátkym návodom ako ho vyplniť, tvorilo ho 5 strán kde boli otázky zamerané a tak formulované aby nám ukázali na nervozitu, agresivitu, družnosť, uvoľnenosť, depresiu, vzrušivosť, extroverziu introverziu, maskulínosť-femininum, na všetky tieto vnútorné činitele sociálneho pracovníka tvoriaceho jeho osobnosť. Otázok bolo deväťdesiat, pri každej otázke sa uvádzalo šesť alternatívnych odpovedí. Sú očíslované od 1 (rozhodne nie) až po 6 (rozhodne áno). Čísllice 2,3,4 a 5 predstavujú hodnotu medzi stupňov, umožňujú lepšie odstupňovať odpovedí. Na dvoch stranách bolo rozpísané ako rátať body a ktoré otázky k čomu patria, to či k nervozite, agresivite, družnosti, uvoľnenosti, depresivite, vzrušivosti, extroverzi - introverzi a maskulínosti – femininumu. Táto dvoj strana bola dôležitá pre vyhodnotenie testu. Bez zráťanie bodov a vloženie do tabuliek bol test neúplný. Túto dvoj stranu som pridal ku každému testu. Ak by som ju nepridal, musel by som pracne a to samostatne zráťavať body. Takýmto spôsobom mi body zrátal sám testovaný objekt. Mne to skrátilo vyhodnotenie a skúmanému objektu umožnilo pozrieť si anonymne výsledky testu osobnosti. K testu som aj vypracoval podrobne vyhodnotenie. Na rozdiel od testu som ho nerozdal každému skúmanému objektu, ale len vyhotovil v desiatich exemplároch a to z dôvodu finančnej náročnosti. Výsledky boli vytlačené na piatich stranách. Jeden exemplár výsledkov som zavesil na nástenku, nad zberné miesto a ostatných deväť rozdal po oddeleniach úradu. Každý skúmaný objekt mal možnosť pozrieť si výsledky aké mu vyšli priamo na pracovisku alebo po zapožičaní v súkromí domácnosti.

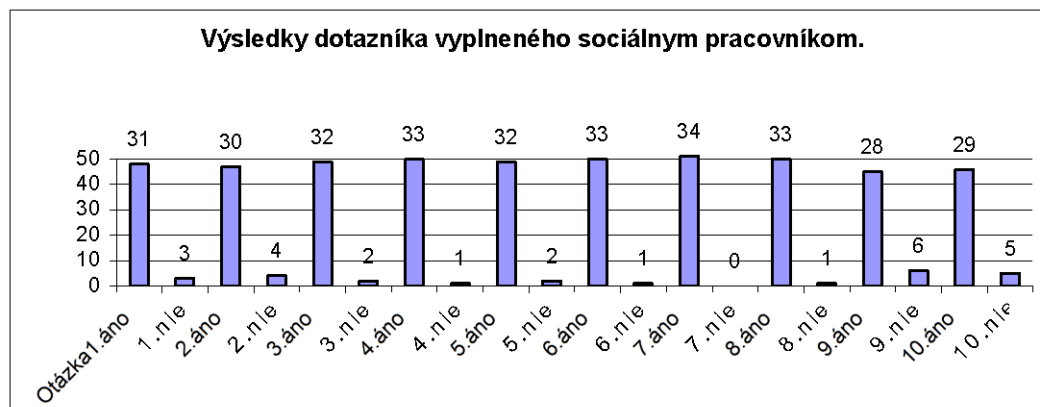
5.1 ZHRNUŤIE VÝSKUMU

Vďaka vyhodnoteniu testu osobnosti a dotazníku určenému sociálnemu pracovníkovi ako aj sociálnemu klientovi, môžem ukončiť svoju bakalársku prácu výskumom a môžem poukázať na to čo som zistil pri skúmaní. Zhodnotiť a vysvetliť príčiny konanie a správania ukázať na vlastnosti skúmaného, vedomosti, znalosti sociálneho pracovníka. Chcem poukázať aj na to ako sociálneho pracovníka vníma klient a ako pracovník vníma sám seba.

Výsledky dotazníka určeného sociálnemu pracovníkovi sú spracované prehľadne otázky sú číslované za sebou od 1 ÁNO, 1 NIE až po 10 ÁNO, 10 NIE. Graficky je spracovaný jednoducho, na tabuľke je vidieť dosiahnuté výsledky, počet odpovedí, otázky na ktoré odpovedal sociálny pracovník, počet odpovedí na ktoré odpovedal kladne alebo záporne.

V dotazníku určenom sociálnemu pracovníkovi mi vyšli tieto údaje:

Výsledky výskumu GRAF 1

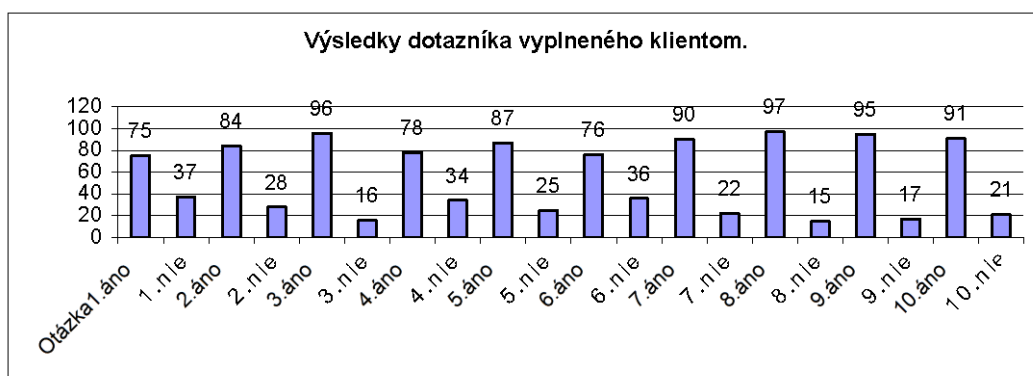
Sociálny pracovník svoju prácu vníma v celku veľmi pozitívne. Len málo skúmaných subjektov svoju prácu vnímalo v mínusových hodnotách (negatívne). Na otázky odpovedali veľmi kladne. Z výskumu mi vyplýva, že svoju prácu berú po profesionálnej stránke veľmi poctivo a zodpovedne. Mojou snahou bolo ukázať aj túto stránku skúmaného, z pohľadu samého na seba a na svoje profesionálne zručnosti a skúsenosti. Zároveň chcem podotknúť, že vnímanie samého seba môže byť skreslené lebo nie všetci sme schopný posúdiť svoje konanie objektívne, sami seba veľa krát hodnotíme veľmi

pozitívne. Chyby v našom konaní a správaní a v profesionalite je možné odhaliť len vlastným seba poznaním a hodnotením seba. Ako aj nadriadeným a seba reflexiou, snahou o seba zdokonalenie. Tým, že seba poznanie, seba reflexia musí vychádzať priamo z vlastnej seba aktivity a seba chápania, chcenia zdokonaľovať svoje profesijné zručnosti, charakterové vlastnosti, etické a morálne vlastnosti. Dôležité je prehodnocovať a vylepšovať a snažiť sa o čo najlepšie výsledky a samozrejme aj seba kritika je veľmi dôležitá na ceste seba zdokonaľovania.

Dotazníka určeného klientovi je spracované takou istou formou ako dotazník určený sociálnemu pracovníkovi prehľadne, otázky sú číslované za sebou od 1 ÁNO, 1 NIE až po 10 ÁNO, 10 NIE. Graficky je spracovaný jednoducho, na tabuľke je vidieť dosiahnuté výsledky, počet odpovedí, otázky na ktoré odpovedal klient, počet odpovedí na ktoré odpovedal kladne alebo záporne. Všetky otázky sú rovnaké ako pri dotazníku pre sociálneho pracovníka len otázky sú nasmerované na klienta a ten odpovedá na činitele sledované -testované u sociálneho pracovníka.

V dotazníku určenom klientovi mi vyšli tieto údaje:

Výsledky výskumu GRAF 2

Hodnotenie sociálneho pracovníka tu vyznieva inak ako v dotazníku určenom pracovníkovi. Klient hodnotí výkon pracovníka svojím individuálnym pohľadom na skúmaný subjekt. Otázky v dotazníku pre klienta sú formulované prevažne tak isto, dá sa povedať, že rovnako ako pre sociálneho pracovníka, len subjekt na ktorý sa zameriavam v dotazníku pre klienta je sociálny pracovník, ale hodnotiacou osobou už

nie je sám pracovník ale klient pracovníka. Klient prichádzajúci z určitým problémom, ťažkosťou, žiadosťou, povinnosťou, klient očakávajúci od sociálneho pracovníka určitú službu v sociálnej rovine, očakávajúci ústretovosť, profesijnú odbornosť, zručnosť. Klient predpokladá, že tieto všetky zručnosti subjekt naplní, ak sa klientovi nedostáva jemu žiadúcich výsledkov. Klient hodnotí aj výkon sociálneho pracovníka v negácii. To už vyplýva aj z výsledkov výskumu určeného klientovi. Do výskumu sa zapojilo 112 sociálnych klientov z toho nie každý hodnotil výkon, snahu, profesionalitu, etickosť, ústretovosť, zdvorilosť, bezúhonnosť sociálneho pracovníka veľmi pozitívne. Medzi klientmi sa nájdu aj nespokojní. Dôvodom nie je neprofesionalita alebo nevrelosť zlí prístup sociálneho pracovníka, ale aj očakávanie nad služieb tikajúce sa klienta nie každý klient je oboznámený zo zákonmi , nie každý vie čo má a na čo má nárok. V prípade ak sociálny pracovník upovedomí oboznámi, ako profesionál klienta s právnymi a sociálnymi zákonmi na čo má nárok a na čo nie, klient môže, ale aj nemusí hodnotiť prácu skúmaného sociálneho pracovníka negatívne. Ak sa klient dostane už do sociálnej tiesne a musí vyhľadať pomoc pracovníka môže byť aj v psychickej nepohode a nemusí vzhľadom k jeho rozpoloženiu – sociálnym ťažkostiam zhodnotiť prístup sociálneho pracovníka objektívne. Tu chcem poukázať aj na to čo formuje osobnosť a aká je a prečo reaguje tak či onak. V kapitolách vykresľujúcich osobnosť si všimneme príčiny správania a konania také isté príčiny konania, a správania pôsobia nielen na klienta, ale aj na sociálneho pracovníka všetko osobnostné a osobnosťou vyplnené, ako konanie, správanie, psychické, pôsobí nielen na konanie nás samých, ale aj na konanie ostatných. Človek je objekt sociálny a socializujúci prostredie úkol seba. Socializáciou získavame, učíme sa, snažíme sa niečo získať, učením sa spoločnosti prispôsobujeme sa, osvojujeme si hodnoty tým získavame aj sociálny status, umiestňujeme a začleňujeme sa na miesta v spoločnosti. Klienti sociálnych pracovníkov môžu byť v niektorých prípadoch na najnižšom mieste socializácie, môžu mať iné hodnoty, ich spôsob môže byť iný prežívania, môžu aj nemusia dosiahnuť ten istý stupeň socializácie, ako sociálny pracovník. Môžu spadnúť aj do sociálnej tiesne len pre zdravotné ťažkosti, závislosť, rodinu tragédiu, ak už klient spadne a je v sociálnej sieti, či už z vlastných príčin, alebo príčin nezavinených samým sebou. Musíme sa snažiť pochopiť aj negatívnosť a iné posudzovanie správania sa konania a hodnot' klienta. Klient hodnotí správanie a konanie sociálneho pracovníka na základe svojich individuálnych socializačných poznatkov.

Osobnostný test som vyhodnotil ôsmimi grafmi v každom grafe sú tri možnosti odpovede a to sú možnosti, ako je napríklad na odpoveď u extrovertnosti-introvertnosti podľa dosiahnutých bodov v teste je možné zistiť kto prevláda v skúmanom úrade, extrovert či introvert išlo mi hlavne o to, aby som testom vykreslil osobnosť ktorá je v skúmanom úrade aká je ich štruktúra.

V teste je možný aj výsledok medzi stupňa a to osoby u ktorých sa nedá priamo určiť extrovertnosť-introvertnosť podľa dosiahnutých bodov. Podľa bodov sa dá určiť iba to, že nie je priamo charakterovo ustálený. Takouto formou sú vyhodnotene aj ostatne skúmané skutočnosti. Vždy sa medzi danými konkrétnymi skutočnosťami nachádza aj medzi stupene, kde nie je možné určiť priamo konkrétnu povahu, alebo povahovú vlastnosť, typ, vedomosti alebo znalosti .

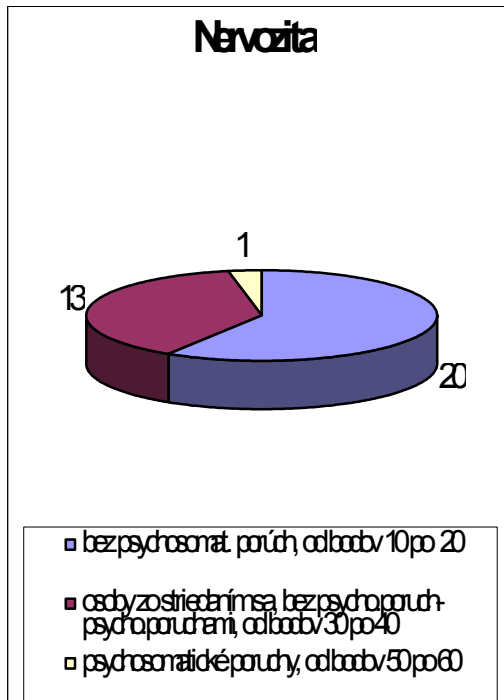
Všetky grafy patria ku vyskúmaným hodnotám ktoré vyšli sociálnemu pracovníkovi po zrátaní bodov na daný okruh vnútorných činiteľov, nevidiacich a nepozorovateľných náhodným a krátkym povrchným sledovaním skúmaného. Grafy sú dostatočne prehľadné, jednoduché a zrozumiteľné. Sú spracované koláčovým spôsobom kde časti koláču tvoriace výrezy označené číslom hodnotou počtu pracovníkov ktorí patria k danej skúmanej časti. Časti koláča zodpovedajúcej aj zisteným výsledkom vďaka počtu osôb zapojených do danej odpovede a zrátaným dosiahnutých bodov prenesených do grafu vyobrazenému takouto formou.

V grafe 1. **nervozita** nám vyšlo že 20 skúmaných sociálnych pracovníkov patrí medzi osoby bez psychosomatických porúch to sú vyrovnané a pokojná osobnosti. Málo kto si v nebezpečných situáciách vie zachovať nervy tak ako oni. Rozhodne netrpia psychosomatickými poruchami a sú vo všeobecnosti znášavivý. Hodnoty sú v grafe vyhodnotené podľa dosiahnutých bodov a tie body boli od 0 po 20. Osoby nachádzajúce sa v strede grafu dosiahli počet bodov a to od 21 po 39 sociálnych pracovníkov patriacich do tejto skupiny patrí 13. Ich nálada sa často mení. Niekedy

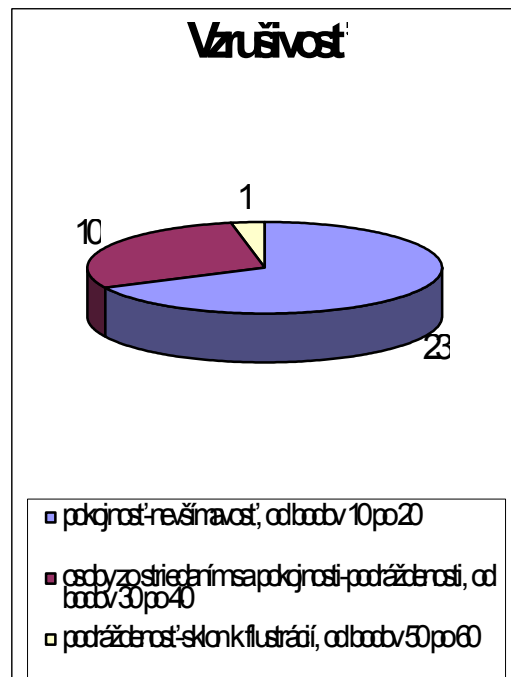
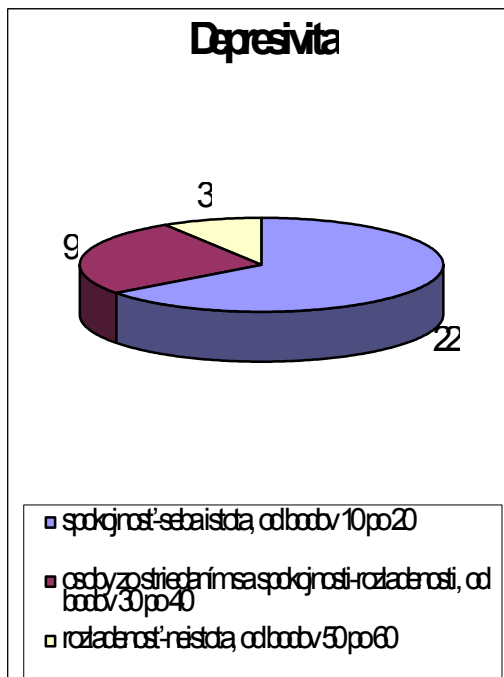
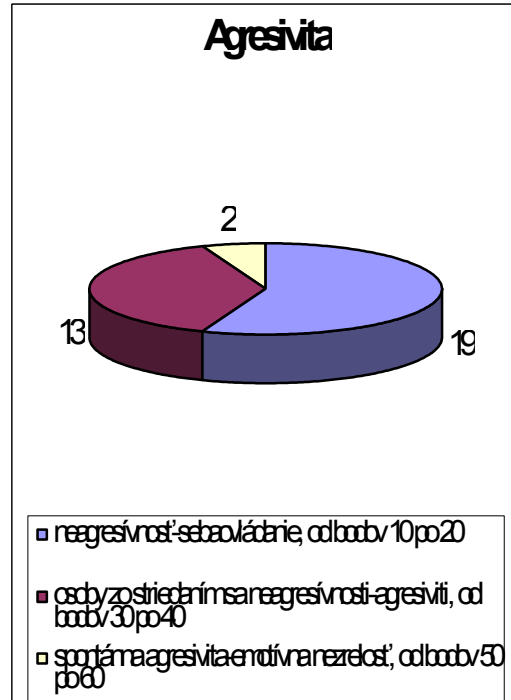
mávajú veľmi pokojné a harmonické obdobia, inokedy sa cítite nervózny a krajne zaťažení. Mali by sa teda usilovať, aby sa v ich živote predlžovali fázy pokoja, aby sa mohli uvoľniť a zabudnúť na každodenný život. Podľa bodov a to 40 až 60 dosiahnutých v teste, medzi osoby zo psychosomatickými poruchami patrí jedna skúmaná osoba. Tieto osoby patria do skupiny nervákov.

V grafe 2. **agresivita** nám vyšli tieto výsledky. Neagresívnych pracovníkov bolo 19 a to v škále bodov od 0 po 20. Patria medzi mierumilovných ľudí. To však vôbec neznamená, že sú aj spokojní. Rozhodne sa nesnažíte vyboxovať svoje ciele násilím. To ich však robí sympatickými. Trinástim sociálnym pracovníkom vyšlo, že sú osoby v ktorých sa strieda agresivita a neagresivita. Ich útočnosť a sklon k agresivite je na strednej úrovni. Ich útočnosť a sklon k agresivite je na strednej úrovni. Keď sa cítia ohrození, vedia reagovať aj dosť agresívne. Inak ak im dajú pokoj, všetko je v poriadku, a ani ich nenapadne vykopávať „vojnovú sekeru“. Dve osoby v teste vyšli ako spontánne agresívne. Nesú to vždy len tí druhý ktorý, ich provokujú k nerozmysleným činom a agresívnemu správaniu. Prispievajú k tomu aj oni sami, prinajmenšom v počiatočnom štádiu. Usilujú sa svoje prirodzené sklony k agresivite udržať v prijateľných medziach.

Graf 1. nervozita

Graf 2. agresivita

Graf 3. depresivita

Graf 4. vzrušivosť

V grafe 3. **depresivita** vyšlo 22 sociálnych pracovníkov ako seba istých-spokojných. Depresivita v najširšom zmysle slova sa ich netýka. Naopak, sú prevažne spokojný a sebaistí. Vždy sa usilujete vyťažiť zo života príjemné stránky. Dávať je to základ vášho terajšieho a budúceho úspechu. Deväť osôb sa nachádza v škále spokojnosti- rozladenosti a to tiež na základe získaných bodov v pasme 21 po 40. Depresivita v užšom slova zmysle je im cudzia.,, Veľký nárek“ ich prepadne len z času na čas , keď už ide naozaj do tuhého. Zvyčajne ich to rýchlo prejde, a potom sú z nich , či už doma alebo na pracovisku, opäť muž alebo žena na svojom mieste. Trom sociálnym pracovníkom vyšlo v teste, že sú rozladený a neistý. Pravidelne ich trápí zlá nálada a stiesnenosť.

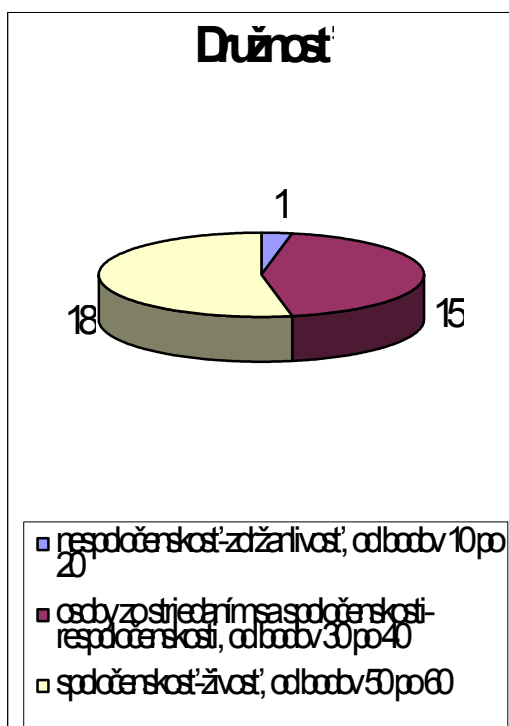
V grafe číslo 4. **vzrušivosti** vyšla pokojnosť- nevšímavosť 23 osobám a to tiež na základe dosiahnutých bodov od 0 po 20. Oni skutočne nemôžu o sebe tvrdiť, že sa ľahko vzrušia. Skôr ich možno považovať za pokojných, ľahostajných a zdržanlivých. Desať testovaných osôb sa nachádza v škále pokojnosti a podráždenosti. Keď im na niečom záleží, vedia sa aj zaangažovať, ale keď sa im zdá, že sa to nevyplatí. Nechávajú veci bežať vlastnou cestou. To je určite ten najzdravší postoj. Jednému testovanému vyšlo, že je podráždený a má sklony k frustrácií. Príležitostne ľahko sa necháva provokovať a dráždiť inými ľuďmi.

V grafe číslo 5. **družnosti** nám vyšlo, jeden sociálny pracovník ako nespoločenský zdržanlivý. Jeho zdržanlivosť voči iným osobám má určite svoje dôvody. Napriek tomu by sa mal pomaly, ale iste zbaviť svojej mrzutosti. Petnástim skúmaným sociálnym pracovníkom v teste vyšlo, že sú v strede grafu, strieda sa u nich spoločnosť a nespoločnosť. Osemnástim testovaným osobám vyšlo, že sú spoločenský a živý. A to v škále bodov museli získať viac ako 40 bodov. Niekedy pôsobíte ako ozajstný levovia salónov a svojou dobrou náladou vedia rýchlo nakaziť aj ostatných. Medzi ľuďmi sa cítite dobre.

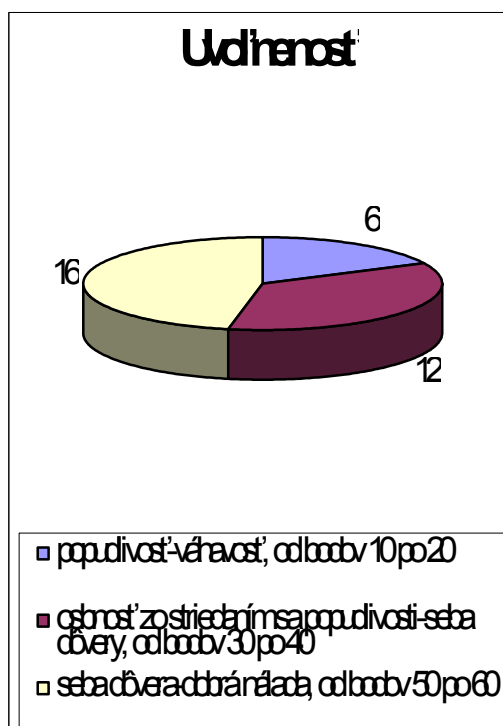
V grafe 6. **uvoľnenosti** vyšli tieto údaje. Medzi popudlivých a váhavých patria podľa testu šiesti testovaný nezískali v teste viac ako 20 bodov. Celkom iste patria

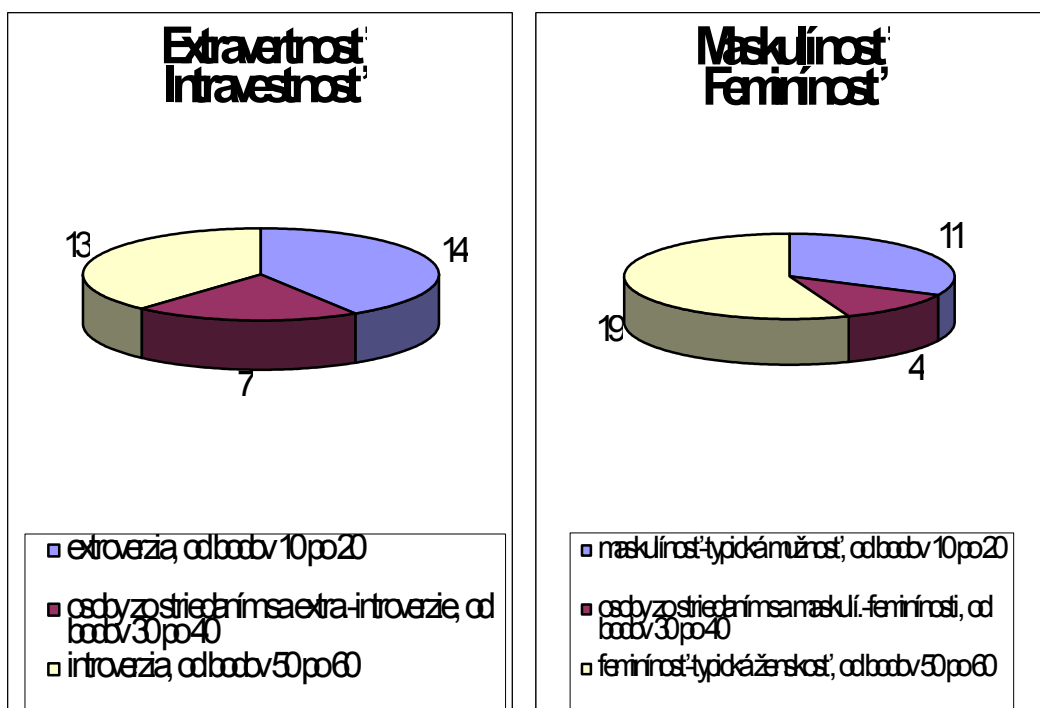
medzi váhavých ľudí , ktorý sú schopný kedykoľvek sa vrátiť z nastúpenej cesty. Pokiaľ sa tak správajú v určitých presne vymedzených koľajach, ťažko proti tomu niečo namietat'. Musia sa však mať na pozore, aby ich nevzrušovalo príliš veľa vecí, pokúsiť sa vidieť len to čo je podstatné. Osoby u ktorých sa streda popudlivosť- sebadôvera v teste dosiahli viac ako 20 bodov a najviac 40 bodov bolo to šesť osôb. Musia sa naučiť vybrať si v živote správnu cestu. Šestnástim skúmaným vyšlo, že u nich prevláda seba dôvera a dobrá nálada. U nich beží všetko akoby samo od seba. Sami však najlepšie vedia, že to tak nieje. Za svoje úspechy museli tvrdo bojovať. Ale so sebadôverou a výdatnou dávkou humoru sa im vždy darilo.

Graf 5. družnosť

Graf 6. uvoľnenosť

Graf 7. extroverzia-introverzia

Graf 8. maskulínosť-feminínosť

Graf 7. **extroverzia-introverzia** výsledok boli osoby do 20 bodov extrovertný. Osoby ktoré ich poznajú, ich považujú za otvorených, obrátených k svetu. Vedúce postavenie v práci radšej zverujú im ako iným. Rozhodne musíte dbať na to, aby povolanie, prestíž a kariéra nespôsobili ujmu ich rodine a sociálnemu prostrediu. Siedmim sociálnym pracovníkom vyšlo, že sú v strede medzi extrovertmi a introvertmi a to podľa získaných bodov. Oni si zrejme nachystali poriadnu miešaninu. Na jednej strane chcú byť otvorený svetu, na druhej strane nechcú zanedbávať ani rodinu. Ešte nemožno povedať, či sa im toto kráčanie po ostrej hrane vydarí. Zdá sa však, že im to doteraz išlo celkom dobre. Trinástim skúmaným objektom vyšlo, že sú introvertný. Keby mali hodnotiť sami seba, určite by na to použili slová pokojný, zodpovedný, milujúci deti. Tieto vlastnosti sa na nich určite hodia. Zameranosť na veľkú kariéru v ich živote nezaberá veľa miesta. Oveľa väčší význam majú pre nich každodenné maličkosti, na ktoré sústredujú celú svoju pozornosť. Šťastie ich rodiny ma pre nich väčší význam

než veľký úspech. Dávajú prednosť lokálnej kariére pred skokom do vrcholového manažmentu vzdialeného koncernu.

Graf 8. **maskulínosť-feminínosť**. Maskulínosť vyšla u jedenástich sociálnym pracovníkom. Pri porovnávaní dvoch pohlaví sú u nich typické mužské sebahodnotenie. Môže vyplývať z toho, že ich priťahujú mužské spôsoby správania sa, alebo z toho, že si ich dobre vypestovali. Vedúce posty sa zverujú skôr maskulínne vyhraneným uchádzačom a uchádzačkám. Uchádzači musia najprv svoju schopnosť presadiť sa preukázať v bežnom živote. U mužov sa predpokladá že túto vlastnosť majú od prírody. Osôb zo striedaním sa maskulínosti a feminínu bolo v skúmanej organizácii podľa testu osobnosti a zrátaných bodov, štyria sociálni pracovníci patria do strednej časti grafu. Špecifické odlišnosti správania sa dvoch pohlaví sú v našej spoločnosti značne rozsiahle. Ich umiestnenie je niekde v tomto kontinuu. Čím vyší počet bodov dosahujú, tým väčšmi smerujete k typickým feninínnym spôsobom správania. Nižší počet bodov poukazuje na mužské spôsoby správania a prežívania. Vo feminínom správaní a prežívaní prevažujú skôr ženské než mužské sklony. Ich pôvod môže byť v tom, že mali v detstve veľmi dominantnú matku, že pod ochranou rodiny sa cítia šťastnejší než v drsnom prostredí mužského sveta. Životnou úlohou môže byť aj usporiadaný dom. Všetky feminíne hodnoty vyšli v teste u devätnástich osôb po sčítaní bodov.

ZÁVER

Tu sa mi naskytá možnosť povedať, že sociálny pracovník je celok - objekt - osobnosť človek skladajúci sa z množín psychických, sociálnych, etických, morálnych. Človek ktorí je formovaný prostredím, v ktorom vyrástol, študoval, žil, vykonával svoju životnú činnosť, socializáciu seba a prostredia vôkol neho. Ukázal som vám ako sám výskumy objekt- sociálny pracovník vníma svoje konanie, ako ho vnímajú sociálny klienti. Aké vnútorne a vonkajšie činitele naňho pôsobia, čo všetko vykonáva - plní v organizácii a živote, kým vlastne je aká je jeho úloha. Ukázal som vám čo všetko musí vedieť a čo všetko sa musí naučiť, v čom všetkom sa musí dokázať orientovať. Ako na poli profesnom tak osobnom, ľudskom, či duchovnom. Sociálny pracovník sa stáva a je vzdelaný, profesionálny, spravodlivý, zodpovedný, humánný, zdvorilý. Všetky tieto veci si musí osvojiť po etickej stránke, jeho postavenie a funkcia v spoločnosti je nevyhnutná, pomáha klientom v lepšom a kvalitnejšom vedení života. Snaží sa porozumieť samému sebe, veciam, príčinám konania druhých, formám správania, spôsobom prežívania ostatných subjektov ľudskej sociálnej spoločnosti. Všetko toto vnáša do svojho konania a správania. Stáva sa jedným z najvýznamnejších článkov spoločnosti, pilierom, základom, mostom a dľaňou. Spájajúcim človeka s človekom. Svojím správaním a konaním motivuje k ľudskosti, motivuje vzdelaním k dosahovaniu seba zdokonaľovania. Lebo ak sa povie koľko jazykov vieš, toľko krát si človek! Tak u sociálneho pracovníka to platí dvojnásobne, svojím ľudským a humánnym postojom - prístupom nám ukazuje akými by sme mali byť a kým sa máme stať.

A na úplný zaver viem kto som a viem kým chcem byť. Viem, že nie všetko a nie všetkému dokážem porozumieť, viem ale jedno, a to prečo som tu, viem koľko sa toho ešte musím naučiť a viem, že ak chcem byť človek, musím sám tuto cestu chcieť a znieť, a viem aj to, že chcem byť sociálny pracovníkom, človekom ktorí dáva nadej, chápe, pomáha, myslí, cíti, snaží sa, rozumie a predovšetkým žije a **JE**.

Zoznam použitej literatúry

- HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. psychologický slovník. 1 vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X, s.776
- ŘÍČAN, Pavel . psychologie.1 vydanie. Praha: Portál 2005, ISBN 80-7178-923-2,s.288
- HRDLIČKOVÁ, Eva. psychologie osobnosti. 3 vydanie. Bratislava: Media trade 2002, ISBN 80-08-03384-3, s. 392
- NAKONEČNÝ, Milan. Základy psychologie. 1 vydanie. Praha: Akadémia věd Českéj repu., 1998, ISBN 80-200-0689-3, s.590
- PRUŽINSKÁ Jana. psychologie osobnosti.1 vydanie. Bratislava: Občianske zdr. soc. práca, 2005, ISBN 80-89185-05-3, s.151
- SMĚKAL, Vladimír. pozvanie do psychologie osobnosti. 1 vydanie. Brno: Barrister& principál 2002, ISBN 80-85947-80-3, s.517
- HANS,Kerns. Přehled psychologie. 2. vydanie. Praha: Portál 2000, ISBN 80-7178.426-5, s. 296
- SMĚJKAL, Vladimír. Pozvání do psychologie osobnosti. 2 vydanie. Brno: Barrister & Principal 2004, ISBN 80-86598-65-9, s.523
- SIEWERT, H. Horst. Testy osobnosti II. 1 vydanie. Bratislava: Ikar 1999, ISBN 80-7118-710-0, s.82
- <http://referaty.atlas.sk/odborne-humanitne/pedagogika/55416/socialny-pracovnik> (2011-01-14) 00:13
- <http://www.povolania.eu/POVOL/povolani.aspx?Par=680.htm> (2011-01-23) 20:45
- <http://www.soulwork.sk/index.php/passiveaggressive> (2011-2-04) 01:34
- <http://www.hypnoza.info/Issues/osobnost.htm> (2011-02-12) 07:34
- <http://nguyenova.blog.sme.sk/c/157781/Narcisticka-porucha-aneb-Zelezna-kamna.html> (2011-02-02) 06:12
- <http://www.hypnoza.info/Issues/osobnost.htm> (2011-01-26) 21:02
- <http://www.soulwork.sk/index.php/passiveaggressive> (2011-01-26) 23:09
- http://www.ratolesti.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=5:poruchy-emocionality&catid=2:emocionalne-naruenie&Itemid=7 (2011-02-03) 23:04
- <http://www.hypnoza.info/Issues/osobnost.htm> (2011-02-03) 21:12
- http://sk.wikipedia.org/wiki/Poruchy_osobnosti_a_spr%C3%A1vania_dospel%C3%BDch_%28MKCH-10%29 (2011-02-03) 22:03
- <http://www.hypnoza.info/Issues/osobnost.htm> (2011-02-03) 23:45
- http://psycholog.hlohovecko.sk/?menu=483&lng=sk&submenu=494&article=t8nzqbam_i77d&main_menu=23 (2011-02-12) 05:23
- http://sk.wikipedia.org/wiki/Poruchy_osobnosti_a_spr%C3%A1vania_dospel%C3%BDch_%28MKCH-10%29 (2011-02-02) 06:25
- <http://www.hypnoza.info/Issues/osobnost.htm> (2011-02-03) 17:45
- http://psycholog.hlohovecko.sk/?menu=483&lng=sk&submenu=494&article=t8nzqbam_i77d&main_menu=23 (2011-02-03) 19:05
- <http://www.hypnoza.info/Issues/osobnost.htm> (2011- 02-03) 20:04
- http://www.gjar-po.sk/studenti/informatika/02_03/krisova/poz_os.htm (2011-1-19) 14:32
- <http://www.zones.sk/studentske-prace/psychologia/4455-zaklady-psychologie/> (2011-02-03) 12:34
- <http://www.zones.sk/studentske-prace/psychologia/4455-zaklady-psychologie/> (2011-02-04) 23:53

PRÍLOHY

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Test osobnosti

Príloha 2 Dotazník určený klientovi

Príloha 3 Dotazník určený sociálnemu pracovníkovi

Osobnostný test použitý v bakalárskej práci, je schválený psychológom MUDr. Viktor Segeda.

OSOBNOSTNÝ TEST

	roz- hodne nie	roz- hodne áno
1. Robíte si často výčitky kvôli svojmu správaniu?	1..2..3..4..5..6	
2. Myslíte si, že sa vynakladá priveľa peňazí na rozličné dary ?	1..2..3..4..5..6	
3. Veríte , že na základe všeobecne formulovaných otázok si môžete vytvoriť správnu mienku?	1..2..3..4..5..6	
4. Potláčate často svoje predchádzajúce neúspechy?	1..2..3..4..5..6	
5. Cítite sa občas nepokojný (-a) nevyrovnaný (-a)?	1..2..3..4..5..6	
6. Boli by ste ochotný (-a) sa podriaďiť tvrdej disciplíne?	1..2..3..4..5..6	
7. Ste schopný(-a) prejavíť svoje city k iným ľuďom?	1..2..3..4..5..6	
8. Naháňa vám občas strach vaša vlastná agresivita?	1..2..3..4..5..6	
9. Miešate sa často do sporov o to, kto má pravdu?	1..2..3..4..5..6	
10. Je len málo ľudí, ktorých naozaj ľúbite?	1..2..3..4..5..6	
11. Znervózňuje vás, ak máte niekde prednášať?	1..2..3..4..5..6	
12. Je pre vás veľmi ťažké priznať si vlastnú vinu?	1..2..3..4..5..6	
13. Ak vám pri pokladni v samoobsluže zarátajú niektorý tovar drahšie, ako má byť, bránite sa?	1..2..3..4..5..6	
14. Ste schopný (-a) otvorene rozprávať o svojom intímnom živote?	1..2..3..4..5..6	
15. Máte pocit, že ľudia si vás prezerajú a potom si z vás za vašim chrbtom robia posmech?	1..2..3..4..5..6	
16. Považujete za správne robiť kariéru?	1..2..3..4..5..6	
17. Ľahko sa stávate žiarlivým(-ou)?	1..2..3..4..5..6	
18. Často si obhrýzate nechty alebo ceruzku?	1..2..3..4..5..6	
19. Často vás trápi migréna?	1..2..3..4..5..6	

OSOBNOSTNÝ TEST		
	roz- hodne nie	roz- hodne áno
20. Pôsobia na vás veľké davy ľudí obmedzujúco?	1..2..3..4..5..6	
21. Viete občas ustúpiť v záujme zachovania pokoja?	1..2..3..4..5..6	
22. Na priateľskom stretnutí sa zvyknete baviť z mnohými ľuďmi?	1..2..3..4..5..6	
23. Často sa dostávate do malých neprijemností?	1..2..3..4..5..6	
24. Pri dôležitých rozhodnutiach sa ľahko vzrušíte a bývate váhavý (-á)?	1..2..3..4..5..6	
25. Vyhľadávate často zmenu mimo manželského alebo partnerského života?	1..2..3..4..5..6	
26. Poznáte veľa ľudí, ktorý sú voči vám nepriateľský a broja proti vám?	1..2..3..4..5..6	
27. Viete sa na priateľskom stretnutí postarať o dobrú náladu?	1..2..3..4..5..6	
28. Myslíte si , že za nemocenské poistenie platíte priveľa?	1..2..3..4..5..6	
29. Dáte si vďačne poradiť od iných?	1..2..3..4..5..6	
30. Cítite sa lepšie v závislom alebo vo vedúcom postavení?	1..2..3..4..5..6	
31. Robíte si často starosti z vlastnou sexualitou?	1..2..3..4..5..6	
32. Myslíte si, že máte dostatok sebadôvery na to, aby ste raz vedeli zniesť aj porážku?	1..2..3..4..5..6	
33. Objavujete u seba stavy strachu, ktoré sa často vracajú ?	1..2..3..4..5..6	
34. Dodržiavate dôsledne určité pravidlá odstupu?	1..2..3..4..5..6	
35. Venujete sa aktívne športu?	1..2..3..4..5..6	
36. Stáva sa, že iný vás považujú za nevypočítateľného(-nú)?	1..2..3..4..5..6	
37. Ste impulzívny(-a) ?	1..2..3..4..5..6	

OSOBNOSTNÝ TEST

	roz- hodne nie	roz- hodne áno
38. Radi sa miešate do rozhovoru?	1..2..3..4..5..6	
39. Mávate často pocit , že vás nechali v šticu ?	1..2..3..4..5..6	
40. Myslíte si , že vás partner(-ka) klame?	1..2..3..4..5..6	
41. Vadí vám hluk?	1..2..3..4..5..6	
42. Mávate často žalúdočné ťažkosti?	1..2..3..4..5..6	
43. Často bývate ľahostajný(-a)?	1..2..3..4..5..6	
44. Stáva sa vám , že niekomu spôsobujete trápenie?	1..2..3..4..5..6	
45. Spôsobuje vám problém myslieť na to , že by ste mohli náhle zomrieť?	1..2..3..4..5..6	
46. Rád(-rada) zbierate veci, o ktorých si myslíte, že sa vám raz môžu zísť?	1..2..3..4..5..6	
47. Zaujíma vás politika ?	1..2..3..4..5..6	
48. Bývate občas veľmi žiarlivý(-á)?	1..2..3..4..5..6	
49. Máte zväčša dobrú náladu?	1..2..3..4..5..6	
50. Myslíte, že váš život má zmysel?	1..2..3..4..5..6	
51. Viete prijať kritiku?	1..2..3..4..5..6	
52. Záleží vám na spoločnom prospechu?	1..2..3..4..5..6	
53. Rád(-rada) pracujete v samote?	1..2..3..4..5..6	
54. Stáva sa vám , že sa dlhý čas zaoberáte tou istou myšlienkou?	1..2..3..4..5..6	
55. Vedia vás nahnevať aj úplné maličkosti?	1..2..3..4..5..6	
56. Dokážete jedlo vychutnávať alebo ho radšej rýchlo skonzum.?	1..2..3..4..5..6	
57. Vyslovujete svoju mienku bez zábran ?	1..2..3..4..5..6	

OSOBNOSTNÝ TEST

	roz- hodne nie	roz- hodne áno
58. Kritizujete občas správanie vašich kolegov ?	1..2..3..4..5..6	
59. Považujú vás iný za nafúkaného(-ú)?	1..2..3..4..5..6	
60. Myslíte si, že pri telefonickom rozhovore pôsobíte na partnera nezdvorilo?	1..2..3..4..5..6	
61. Rád(-rada) oddychujete pri sentimentálnej hudbe?	1..2..3..4..5..6	
62. Myslíte si , že k sexu sa hodí červené svetlo?	1..2..3..4..5..6	
63. Riadite sa väčšmi želaniami svojho partnera alebo idete vlastnou cestou?	1..2..3..4..5..6	
64. Baví vás zavádzať iných citovými trikmi?	1..2..3..4..5..6	
65. Vedeli by ste v krajnom prípade v sebaobrane niekoho zabiť?	1..2..3..4..5..6	
66. Obdivujete pekných ľudí?	1..2..3..4..5..6	
67. Záleží vám na tom aby ste boli vždy dobre oblečený?	1..2..3..4..5..6	
68. Ste aktívnym fanúšikom niektorého futbalového klubu?	1..2..3..4..5..6	
69. Robíte si problémy z toho , že nebudete môcť platiť svoje dlhy?	1..2..3..4..5..6	
70. Rád(-rada) chodíte do spoločnosti?	1..2..3..4..5..6	
71. Máte rád(-rada) deti?	1..2..3..4..5..6	
72. Zvyknú vás zlé správy dlhý čas znepokojovať?	1..2..3..4..5..6	
73. Chceli by ste raz niekde šéfovať?	1..2..3..4..5..6	
74. Pritahujú vás úspešní ľudia?	1..2..3..4..5..6	
75. Máte zdravý spánok?	1..2..3..4..5..6	
76. Ste nepriateľom váhavých, večne podráždených osôb?	1..2..3..4..5..6	
77. Svoju agresi. radšej ukrývate, než aby ste ju mali volne prejaviť?	1..2..3..4..5..6	

OSOBNOSTNÝ TEST

	roz- hodne nie	roz- hodne áno
78. Keby vašu vlasť napadol nepriateľ, hlásili by ste sa dobrovoľne?	1..2..3..4..5..6	
79. Má váš sexuálny život určité slabiny, ktoré len nerád(nerada) pripúšťate?	1..2..3..4..5..6	
80. Beriete život skôr s humorom?	1..2..3..4..5..6	
81. Myslíte si, že otvorenosť pomôže „prečistiť“ ovzdušie?	1..2..3..4..5..6	
82. Pôsobí na vás spoločnosť väčšieho počtu ľudí obmedzujúco?	1..2..3..4..5..6	
83. Fajčíte?	1..2..3..4..5..6	
84. Myslíte si niekedy, že by ste vedeli firmu riadiť lepšie ako terajší šéf?	1..2..3..4..5..6	
85. Cítite sa najlepšie doma , medzi vlastnými štyrmi stenami?	1..2..3..4..5..6	
86. Považujete sa skôr za spokojnú sebavedomú osobnosť?	1..2..3..4..5..6	
87. Rád(rada) chodíte do spoločnosti?	1..2..3..4..5..6	
88. Pochytí vás občas zberateľská vášeň?	1..2..3..4..5..6	
89. Keď počúvate nejakého rečníka, máte dojem, že sa prihovára práve vám?	1..2..3..4..5..6	
90. Kupujete si auto na splátky?	1..2..3..4..5..6	

Vyhodnotenie

Výpočet bodov

Nervozita	Agresivita
Spočítaj body týchto položiek :	Spočítaj body týchto položiek :
18=bodov	8=bodov
19=bodov	9=bodov
23=bodov	24=bodov
41=bodov	37=bodov
42=bodov	44=bodov
55=bodov	48=bodov
61=bodov	65=bodov
67=bodov	68=bodov
74=bodov	78=bodov
83=bodov	89=bodov
N =súčet bodov Škála N	A =súčet bodov Škála A

Družnosť	Uvoľnenosť
Spočítaj body týchto položiek :	Spočítaj body týchto položiek :
10=bodov	21=bodov
22=bodov	29=bodov
25=bodov	32=bodov
27=bodov	43=bodov
38=bodov	49=bodov
47=bodov	57=bodov
51=bodov	61=bodov
56=bodov	76=bodov
71=bodov	80=bodov
87=bodov	86=bodov
Dr =súčet bodov Škála Dr	U =súčet bodov Škála U

Depresivita	Vzrušivosť
Spočítaj body týchto položiek :	Spočítaj body týchto položiek :
4=bodov	5=bodov
12=bodov	11=bodov
21=bodov	17=bodov
26=bodov	20=bodov
33=bodov	24=bodov
34=bodov	36=bodov
45=bodov	37=bodov
53=bodov	55=bodov
54=bodov	77=bodov
72=bodov	89=bodov
D =súčet bodov Škála D	V =súčet bodov Škála V

Extroverzia- introverzia	Maskulinnosť- femininnosť
Spočítaj body týchto položiek :	Spočítaj body týchto položiek :
9=bodov	7=bodov
20=bodov	14=bodov
21=bodov	17=bodov
46=bodov	19=bodov
53=bodov	21=bodov
54=bodov	26=bodov
71=bodov	31=bodov
77=bodov	66=bodov
79=bodov	74=bodov
83=bodov	81=bodov
EI =súčet bodov Škála EI	MF =súčet bodov Škála MF

Podrobné vyhodnotenie.

Škála N = nervozita

10 – 24 bodov

Ste vyrovnaná a pokojná osobnosť. Málo kto si vie v nebezpečných situáciách zachovať nervy tak ako vy. Napriek tomu môžete tento vnútorný pocit chápať aj nezáujem a nevôľu. Ukážte svojmu partnerovi a kolegom, že to tak nie je. Rozhodne netrpíte psychosomatickými a ste vo všeobecnosti znášavlivý človek.

25 – 39 bodov

Vaša nálada sa často mení. Niekedy mávate veľmi pokojné a harmonické obdobie, inokedy sa cítite nervózny a krajne zaťažení. Mali by ste sa teda usilovať, aby sa vo vašom živote predlžovali fázy pokoja, aby ste sa mohli uvoľniť a zabudnúť na každodenný život. Zaiste vám to už odporúčal aj váš lekár. Bude teda na čase, aby sa odporúčania premenili na skutky. Začnite s tým práve teraz, skôr než vás premôže každodenný zhon a začnete trpieť vážnymi psychosomatickými poruchami. Prvé náznaky sa už pravdepodobne hlásia.

40 – 60 bodov

Patríte do skupiny nervózných. Prvé psychosomatické poruchy, prípadne aj choroby už nastali. Pokračovanie v doterajšom životnom štýle nevyhnutne povedie k fyzickému zlyhaniu. Je v záujme vášho zdravia, aby ste zmenili spôsob života. Tento pokyn by ste rozhodne mali brať vážne.

Škála A = agresivita

10 – 24 bodov

patríte medzi mierumilovných ľudí. To však vôbec neznamená, že ste aj spokojní. Rozhodne sa nesnažíte vyboxovať svoje ciele násilím. To vás robí sympatickými. Napokon, viete sa občas aj niečoho vzdať a to bez toho, že by ste hneď v nezmyselnej

zúrivosti museli zatínať päste. Sebaovládanie a minimálna agresivita sú vlastnosti, ktoré si na vás iní vysoko cenia.

25 –39 bodov

Vaša útočnosť a sklon k agresivite je na strednej úrovni. Keď sa cítite ohrození ,viete reagovať aj dosť agresívne. Inak, ak vám dajú pokoj, všetko je v poriadku, a ani vám nenapadne vykopávať „vojnovú sekeru“ . O vás teda možno povedať, že máte k agresivite zdravý postoj.

40 – 60 bodov

Určite si myslíte , že osud s vami zaobchádza mimoriadne tvrdo. Ťažko sa dá popierať , že o agresívny postoj okolia voči vám ste sa výdatne postarali aj vy sám. Niesu to vždy len tí druhý ktorý, vás provokujú k nerozmysleným činom a agresívnemu správaniu . Prispievate k tomu aj vy sami, prinajmenšom v počiatočnom štádiu. Usilujte sa svoje prirodzené sklony k agresivite udržať v prijateľných medziach. Na odreagovanie agresivity by ste sa azda mohli venovať bojovému športu. Mohol by vám pomôcť aj mentálny tréning sebaistoty.

Škála D = depresivita

10 –24 bodov

Depresivita v najširšom zmysle slova sa vás netýka. Naopak, ste prevažne spokojný a sebaistí.

Vždy sa usilujete vytážiť zo života príjemné stránky . Rovnako blízky je vám aj srdečný úsmev , ako aj priateľský rozhovor so susedmi .Toho by ste sa nemali vzdávať .Je to základ vášho terajšieho a budúceho úspechu.

25 – 34 bodov

Depresivita v užšom slova zmysle je vám cudzia. „ Veľký nárek“ vás prepadne len z času na čas , keď už ide naozaj do tuhého . Zvyčajne vás to zas rýchlo prejde , a potom ste, či už doma alebo na pracovisku, opäť mužom či ženou na svojom mieste .Mohli by ste podľahnúť sebaklamu a dostať sa nakoniec do depresívnej fázy zo závislosti.

35 –60 bodov

Pravidelne vás trápi zlá nálada a stiesnenosť. Nemuselo by to byť, veď často ani nepoznáte ani príčinu týchto stavov. Napriek tomu sa nesnažte hľadať chybu u iných, skúmajte radšej sami seba. Možno vás ťaží viac či menej významný komplex menejcennosti, ktorý si od určitého času nahovárate. Dôležité je, aby ste čo najskôr prišli tomuto problému na koreň, a namiesto toho, aby ste bezmocne reptali na osud, aktívne si vytyčte pre svoj život nové smerovanie.

Škála V = vzrušivosť

10 – 23 bodov

Vy skutočne nemôžete o sebe tvrdiť, že sa ľahko vzrušíte. Skôr vás možno považovať za pokojných, ľahostajných a zdržanlivých. To by ste mali čo najskôr zmeniť. Hľadajte podnety ktoré ba vás provokovali v pozitívnom zmysle. Zistíte, že životný úspech je vzrušujúca záležitosť, treba ho len spoznať.

24 – 40 bodov

Keď vám na niečom záleží, viete sa aj zaangažovať, ale keď sa vám zdá, že sa to nevyplatí, necháte veci bežať vlastnou cestou. To je určite ten najzdravší postoj. Napriek tomu sa občas pokúste vystúpiť z davu. Určite by vám to prospelo a váš život by získal nové rozmery.

41 – 60 bodov

Priveľmi radi sa nechávate provokovať a dráždiť inými ľuďmi. Tí to, pravdaže, dávno vedia a zabávajú sa na tom. Pokúste sa na to nereagovať a takéto podpichovanie si nevšimajte. Aj keď vás súčasná trochu flustruje, nebude predsa trvať vecne. Na obzore sa vynára nádej prostredníctvom vašich schopností sa vám podarí dosiahnuť cieľ - samozrejme, ak sami budete chcieť.

Škála Dr = družnosť

10 – 23 bodov

Vaša zdržanlivosť voči iným osobám má určite svoje dôvody. Napriek tomu by ste mali pomaly , ale iste zbaviť svojej mrzutosti. Skúste zabudnúť na všetky niekdajšie sklamanie a k svojim blíznym začnete opäť aktívne. Začnite človekom, ktorý je vášmu srdcu mimoriadne blízky. Uvidíte , časom pribudnú ďalší.

24 – 39 bodov

Pochopili ste to: Aj keď sa človek občas stane terčom pochabosti a vnútorne sa ho to dotýka , Navonok sa musí naširoko usmievať. To tých ostatných znechucuje. Len tak ďalej , život je ako dve stránky tej istej mince. Berte ho aký je!

40 – 60 bodov

Niekedy pôsobíte ako ozajstný lev salónov a svojou dobrou náladou viete rýchlo nakaziť aj ostatných. Medzi ľuďmi sa cítite dobre a spoločný kúpeľ vo vás nevyvoláva strach , , ba priam ho vychutnáвате. Tento váš dar sa objavuje len zriedka. Pomýšľali ste už niekedy na to že by ste sa mohli chopiť nejakého umeleckého povolania v oblasti zábavy. Talent na to nepochybne máte.

Škála U = uvoľnenosť

10 – 24 bodov

Celkom iste patríte medzi váhavých ľudí , ktorý sú schopný kedykoľvek sa vrátiť z nastúpenej cesty. Pokiaľ sa tak správate v určitých presne vymedzených koľajach, ťažko proti tomu niečo namietat'. Musíte sa však mať na pozore , aby vás nevzrušovalo príliš veľa vecí. Pokúste sa vidieť len to čo je podstatné , a nesledujte každý detail.

25 - 34 bodov

Ak má človek plnými dúškami vychutnávať život , potrebuje poriadnu dávku sebadôvery. Vy ju máte , ale denne vychutnávať život sa vám ju nedar. Určite vás rozčuľuje, že neviete ,ktorá cesta je pre vás ta pravá. Môžem vám poradiť: ak sa raz vydáte na cestu, skúste dôjsť až na jej koniec. Neschádzajte znej až kým sa nedostanete k jej cieľu.

35 – 60 bodov

U vás beží všetko akoby samo od seba. Nuž áno, závidia vám, umelcom života, ktorým všetko padá priamo do lona. Sami však najlepšie viete, že to tak nieje. Za svoje úspechy ste museli tvrdo bojovať. Ale so sebadôverou a výdatnou dávkou humoru sa vám vždy darilo.

Škála EI = extroverzia-introverzia

10 - 24 bodov

Patríte k extrovertným osobám. Vaši známi vás považujú za otvorených, obrátených k svetu. Vedúce postavenie v práci radšej zverujú vám ako iným. Rozhodne musíte dbať na to, aby povolanie, prestíž a kariéra nespôsobili ujmu vašej rodine a sociálnemu prostrediu.

25 - 39 bodov

Vy ste si zrejme nachystal poriadnu miešaninu miešaninu. Na jednej strane chcete byť otvorený svetu , na druhej strane nechcete zanedbávať ani rodinu. Ešte nemožno povedať, či sa vám toto kráčanie po ostrej hrane vydarí. Zdá sa však , že vám to doteraz išlo celkom dobre.

40 – 60 bodov

Keby ste mali hodnotiť sami seba , určite by ste na to použili slová pokojný , zodpovedný , milujúci deti. Tieto vlastnosti sa na vás určite hodia. Zameranosť na veľkú kariéru vo vašom mieste nezaberá veľa miesta. Oveľa väčší význam majú pre vás každodenné maličkosti , na ktoré sústreďujete celú svoju pozornosť. Šťastie vašej rodiny ma pre vás väčší význam než veľký úspech. Dávate prednosť lokálnej kariére pred skokom do vrcholového manažmentu vzdialeného koncernu.

Škála MF = maskulinnosť-femininnosť
--

10 – 20 bodov

Pri porovnávaní dvoch pohlaví sa u vás typické mužské sebahodnotenie . Môže vyplývať z toho, že vás priťahujú mužské spôsoby správania sa , alebo z toho, že ste si ich dobre vypestovali. Vedúce posty sa zverujú skôr maskulínne vyhraneným uchádzačom a uchádzačkám. Uchádzači musia najprv svoju schopnosť presadiť sa preukázať v bežnom živote podniku. U mužov sa predpokladá že tuto vlastnosť majú od prírody.

21 – 35 bodov

Špecifické odlišnosti správania sa dvoch pohlaví sú v našej spoločnosti značne rozsiahle. Vaše umiestnenie je niekde v tomto kontinuu. Čím vyší počet bodov dosahujete, tým väčšmi smerujete k typickým feninínnym spôsobom správania . Nižší počet bodov poukazuje na mužské spôsoby správania a prežívania.

36 – 60 bodov

Vo vašom správaní a prežívaní prevažujú skôr ženské než mužské sklony. Ich pôvod môže byť v tom, že ste mali v detstve veľmi dominantnú matku, alebo jednoducho v tom , že pod ochranou rodiny sa cítite šťastnejší než v drsnom prostredí mužského sveta. Životnou úlohou môže byť aj usporiadaný domov. Šťastie nieje vždy len v bohatstve a prepychu.

Tu vám ponúkame prázdnu schému, aby ste si mohli vypracovať vlastní osobnostný profil. Zaznačte do nej, prosím svoje vlastne hodnoty a príslušné body spojte čiarou. Medzi hodnoty môžete zaznačiť vhodným spôsobom.

Nervozita bez psychosomat. porúch	10 20	30 40	50 60	psychosomat. poruchy
Agresivita Neagresivnosť, sebaovládanie	10 20	30 40	50 60	spontánna agresivita, emotívna nezrelosť
Depresivita spokojnosť, sebaistota	10 20	30 40	50 60	rozladenosť, neistota
Vzrušivosť pokojnosť, nevšímavosť	10 20	30 40	50 60	podraždenosť, sklon k frustráciám
Družnosť nespoločenskosť zdržanlivosť	10 20	30 40	50 60	spoločenskosť, živosť
Uvoľnenosť popudlivosť, váhavosť	10 20	30 40	50 60	sebadôvera, dobrá nálada
----- --	-----	-----	-----	-----
Extroverzia	10 20	30 40	50 60	Introverzia
Maskulínosť typická mužnosť	10 20	30 40	50 60	Feminínnosť typická ženskosť

Dotazník pre klientov.

Prosím zakrúžkujte ÁNO alebo NIE!

1. ste spokojný s prácou soc. pracovníka?.....**ÁNO-NIE**
2. je podľa vás soc. pracovník spravodlivý?.....**ÁNO-NIE**
3. je zodpovedný?.....**ÁNO-NIE**
4. je podľa vás morálne bezúhonný?.....**ÁNO-NIE**
5. je dôveryhodný?.....**ÁNO-NIE**
6. je zdvorilý?.....**ÁNO-NIE**
7. rešpektujúci súkromie klienta?.....**ÁNO-NIE**
8. soc. pracovník pomáha klientovi a či má záujem o ľudí?.....**ÁNO-NIE**
9. vie o ich individuálne osudy a problémy?.....**ÁNO-NIE**
10. je ústretový?.....**ÁNO-NIE**

Ďakujeme za vyplnenie dotazníka.

Dotazník pre sociálnych pracovníkov.

Prosím zakrúžkujte ÁNO alebo NIE!

1. ste spokojný so svojou prácou ?.....**ÁNO-NIE**
2. myslíte si, že ste spravodlivý?.....**ÁNO-NIE**
3. ste zodpovedný?.....**ÁNO-NIE**
4. hodnotíte sám seba ako morálne bezúhonného?.....**ÁNO-NIE**
5. myslíte si, že ste dôveryhodný?.....**ÁNO-NIE**
6. ste zdvorilý?.....**ÁNO-NIE**
7. rešpektujete súkromie klienta?.....**ÁNO-NIE**
8. pomáhate klientovi a máte záujem o ľudí?.....**ÁNO-NIE**
9. viete o osudoch a problémoch klientov?.....**ÁNO-NIE**
10. podľa vás ste ústretový?.....**ÁNO-NIE**

Ďakujeme za vyplnenie dotazníka.

